

Proletari din toate țările, uniți-vă!

FLACARA

Nr. 47 (391) — 24 noiembrie 1962

Biblioteca Centrală
Regională
Hunedoara-Deva

Dialog amical. La gră-
dina zoologică din Brașov.

PRIORITATE VACILORI

de Florica ŞELMARU

Astă-vară, un ziar american publica un fel de epitaforă la afaceriilor cu adăposturile antiatomice, apărute în S.U.A. ca un rezultat și ca un element de întreținere a isteriei războiului. Epitafora spunea: „Pe malurile fluviului Arkansas, la Tulsa, statul Oklahoma, un mare lot de pământ, cu o suprafață cât trei terenuri de fotbal, stă ca un monument al marelui business din 1961 cu adăposturile antiatomice. Numai cu trei luni în urmă, amintea evocator epitafora, acest loc era destinat construcției de adăposturi individuale care să cuprindă 831 de familii... În aprilie, acest proiect care ar fi costat 2.500.000 de dolari, s-a dezumflat, pentru că nu există amatori...”

Un fiasco, într-adevăr, al liberei inițiative! Bunul american mijlociu, cel care sub presiunea reclamelor e în stare să citească broșurile Armatei Salvării, să cumpere un aparat perfecționat de tuns gazonul deși stă la etaj și multe feluri de hapuri întăritoare deși e sănătos tun, n-a vrut să achiziționeze adăposturi antiatomice. Înșelnd astfel dulcele nădejdi ale unor oameni de afaceri convingiți că, la chemarea lor, mil și zeii și sute de mil, milioane de Smith și Jones vor da buzna să-și investească economiile — ale lor, ale soției și ale copiilor, ale soacrei — ba să se și împrumute, dacă n-au economii, în scopul de a deveni fericiți proprietari ai unei gropi mai mult sau mai puțin confortabil amenajate sub titlul de adăpost antiatomic. Și iată că Smith-ii și Jones-ii s-au arătat refractari. Mai mare jalea!

Noroc că s-au găsit însă suflete pure care să înțeleagă că businessul trebuie salvat. Și businessul constructorilor — și al lor propriu. Un fermier din Nebraska — dar nu un fermier prilit, ci unul care poate dispune fără dificultate de 35.000 de dolari — a comandat un adăpost de această valoare spre a-și apăra vacile și funcționarii. În vederea reproducerii mijloacelor sale de producție, a avut grijă să se amenajeze și un compartiment special pentru tauri. Funcționarii, nefăcând parte din mijloacele de producție propriu-zise, nu au fost autorizați să-și aducă în adăpost soții sau — respectiv — soțiile...

Nu toți cei pe care i-a atins această formă de... hipnoză au la îndemână 35.000 de dolari. Așa încât unii se interesează de pilulele „miraculoase” împotriva radiațiilor, promise cu mare târâbol publicitar astă-primăvară. Alții, dacă au norocul să trăiască în apropierea orașului Portland, statul Oregon, învață, contra sumei de 5 dolari lecția practică, să se hrănească, pentru ipoteza că proviziile nu le vor ajunge, cu delicatose originale ca: rasol de piscă, chifteluțe de ogar, friptură de pudel ș.a.m.d.

Iar șeful apărării pasive al orașului Cleveland — care, ca o autoritate grijulie ce se află, este preocupat nu numai de afacerile sale personale ci și de destinul concetățenilor săi — a întreprins chiar o călătorie la Philadelphia. Ca să asiste la o importantă conferință despre „rolul recreației în timpul unui dezastru”, organizată pentru ca să se stabilizească în sfârșit ce genuri de jocuri și de petreceri pot fi oferite publicului în adăposturile antiatomice...

Se poate întrevedea apariția, însoțită de reclama corespunzătoare, a unui nou articol comercial: jocurile de jucat în adăpost antiatomic. Ca să se vadă că în S.U.A. există preocupare nu numai pentru perpetuarea speciei bovine, dar și pentru buna dispoziție a celei umane.

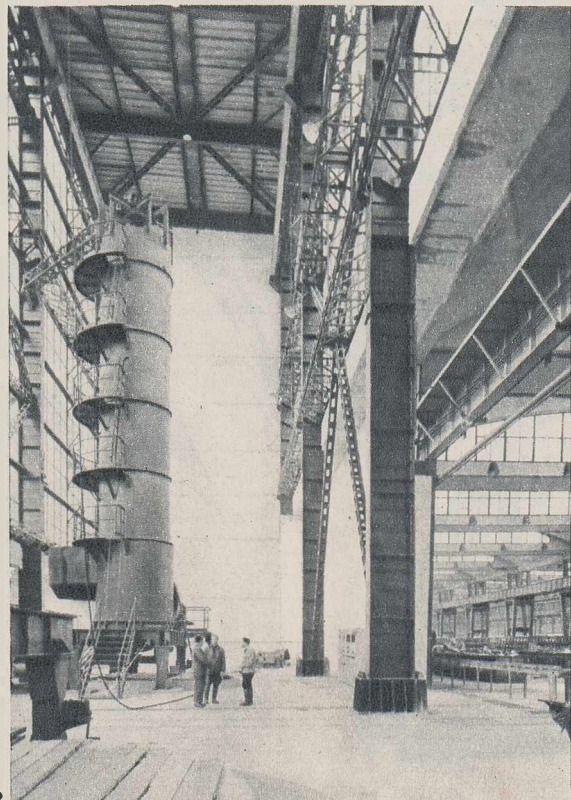

Sute de studenți din Braunschweig (R.F. Germană) au participat la un marș de protest pe străzile orașului împotriva represunilor polițieneste la care e supusă revista „Der Spiegel”. Pe pancarte stă scris: „Să se facă lumină în afacerea Spiegel”, „Cum rămâne cu libertatea presei?”, „Cine a dispus arestarea lui Ahlers (redactorul-șef adjunct al revistei — n.n.) în Spania?”

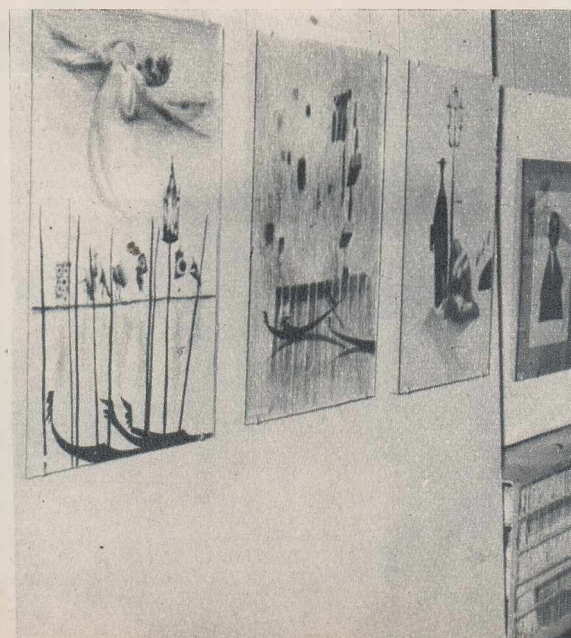

Cu prilejul Zilei mondiale a tineretului a fost inaugurat la Moscova un club al prieteniei internaționale a tineretului, unde s-au întâlnit numeroși studenți străini — din România, Cuba, Finlanda, India, Cipru etc. — care învață în U.R.S.S.

La Budapesta își desfășoară lucrările în aceste zile cel de-al VIII-lea Congres al Partidului Muncitoresc Socialist Ungar. Oamenii muncii din R.P. Ungară au întâmpinat Congresul P.M.S.U. cu noi succese în producție; de asemenea, în cinstea Congresului au intrat în funcțiune noi obiective industriale. În fotografie: aspect din noua uzină de produse de aluminiu de la Székesfehérvár, care va da în acest an o producție de 9.000 tone.

Pichete de demonstranți aparținând organizației „Tineretul împotriva războiului și fascismului” manifestează în cartierul newyorkez Brooklyn împotriva provocărilor la adresa păcii ale cercurilor agresive din Statele Unite: „Nu invazia în Cuba”, „Retrageți trupele americane din Vietnam” (de sud — n.n.)

Niels Bohr, laureat al Premiului Nobel pentru fizică, a încetat din viață la Copenhaga, în urma unui atac de cord. Renumitul savant danez era în vîrstă de 77 de ani. În afară de lucrările sale de mare însemnătate științifică în domeniul fizicii, Niels Bohr a contribuit, ca profesor, la pregătirea unor eminenți savanți, printre care și academicianul sovietic Lev Landau, laureat al Premiului Nobel pentru fizică pe anul 1962.

O demonstrație pentru pace în fața sediului O.N.U., la care au participat savantul american Linus Pauling și artista Julie Harris (în fotografie, în prim plan). „Națiuni Unite, îndepărtați teroarea nucleară” — scrie pe pancarta purtată de Pauling.

fotocronica FLACĂRII

În Rhodesia de sud continuă să domnească teroarea rasistă, cu toate că recent a fost înfierată de Adunarea Generală a O.N.U. Fotografia înfățișează un locuitor de culoare arestat de poliție pentru că s-a pronunțat împotriva interzicerii partidului Uniunea populară africană — Zimbabwe.

Halatele albe ale medicilor au invadat străzile Romei, în semn de protest împotriva situației grele în care se află instituțiile spitalicești din capitala Italiei, ca și din restul țării. Cu pancarte pe care scria: „Se impune o adevărată reformă a spitalelor”, cei peste 1.000 medicii-demonstranți s-au îndreptat spre sediul guvernului unde au depus un memoriu.

La Galerile de artă din Belgrad a fost organizată o expoziție în cadrul căreia au fost expuse lucrări ale pictorului român Jules Perahim.

Meciul dintre echipele Olimpiakos-Pireu și Panathinaikos, considerat „derbiul” campionatului grec de fotbal, a necesitat intervenția a 200 de polițiști pe terenul de joc din cauza bătăii iscate la un moment dat între jucători.

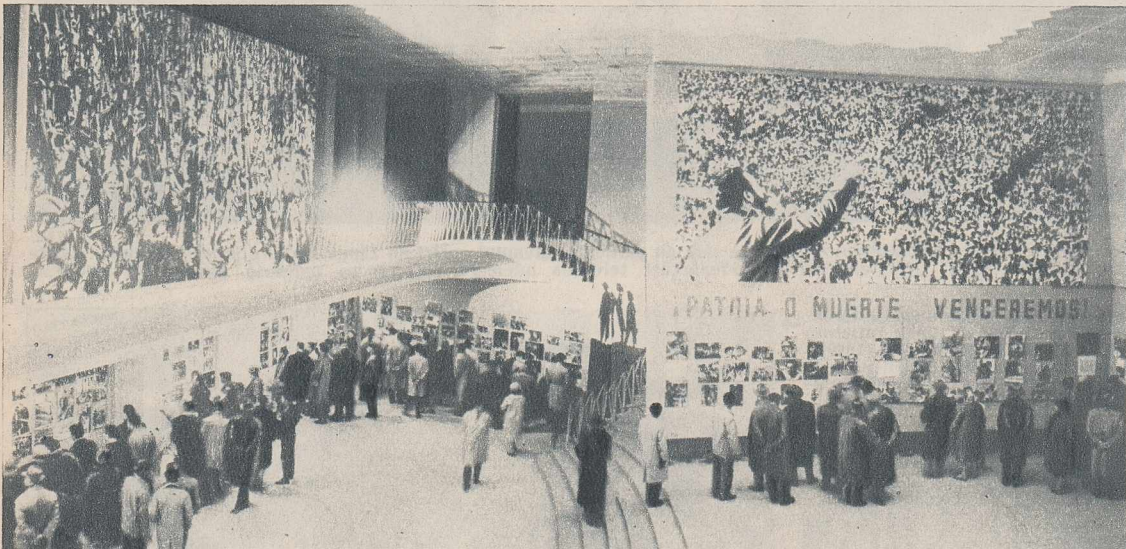

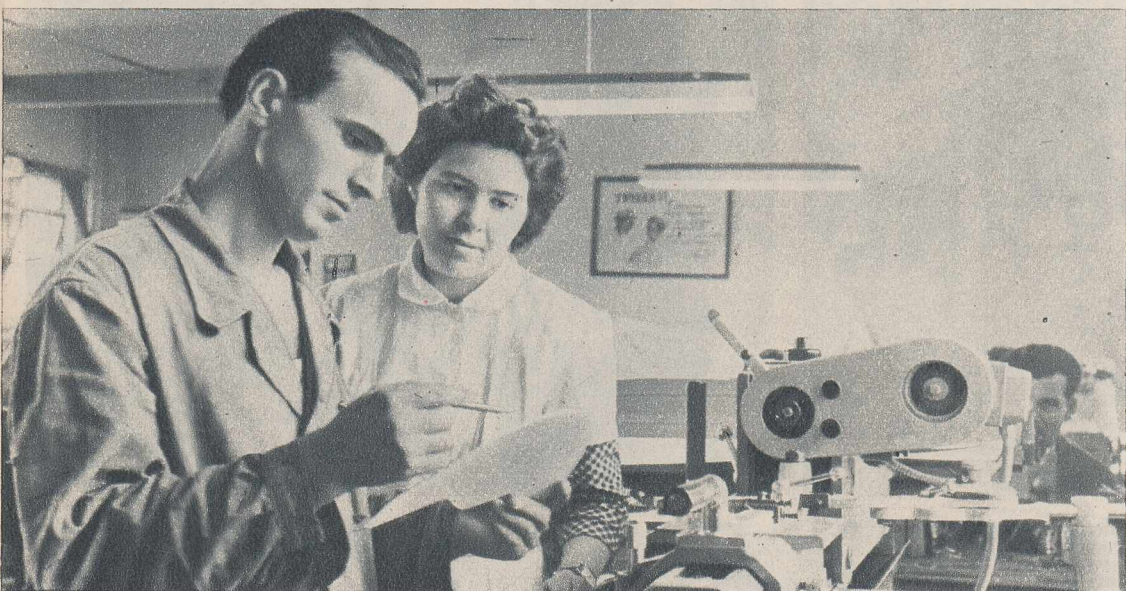
↑
 Începând din acest an o nouă disciplină — agricultura — va îmbogăți cunoștințele elevilor din mediul rural. Iată o lecție practică — având drept scop deprinderea altorii pomilor — la școala de 8 ani din comuna Amara, raionul Slobozia.

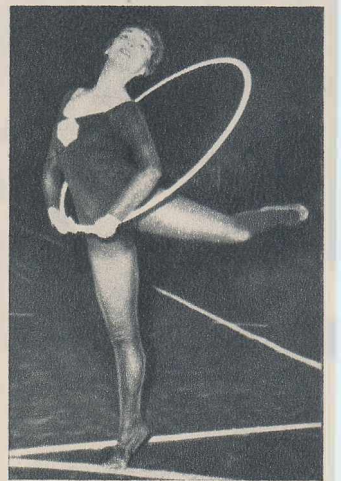
↑
 În săptămîna aceasta au început cursurile la Universitatea populară din București. Aproape 5.000 de persoane, în majoritatea lor muncitori, frecventează diversele secții (de politică internațională, astronomie-cosmonautică, teatru, pedagogie-psihologie, medicină-biologie, geografie etc.) în cadrul cărora prelegerile sînt ținute de academicieni, ingineri, profesori și alți oameni de specialitate.

Expoziția „Revoluția cubană în imagini”, după o călătorie prin mai multe țări din Europa, a sosit la București. În sala Dalles sînt prezentate 500 de fotografii, reprezentînd tot atîtea documente luate pe viu de fotoreporterii și care vorbesc despre lupta eroică a poporului Cubei pentru libertate.

→
 În sala Floresca zece echipe s-au întrecut în finala Concursului republican de gimnastică artistică. La fel ca anul trecut, formația Știința I. C. F. București a obținut cea mai bună clasificare, cîștigînd întrecerea. În clasamentul individual a ieșit învingătoare Mihaela Filip-Solomonov (în fotografie).

↑
 În primele nouă luni ale anului la fabrica de piele și încălțăminte „N. Bălcescu” din București s-au realizat economii peste plan la prețul de cost, în valoare de 1.100.000 lei, iar peste sarcina planificată s-au realizat beneficii de 1.036.000 lei. Pentru semestrul I al anului 1963 colectivul fabricii a creat 86 modele, care au și fost omologate, de încălțăminte galoșată pentru copii și femei. În fotografia noastră: frunțașii în muncă Ion Hălău și Valeria Litră, de la secția de proiectare încălțăminte, se consultă asupra multiplicării tiparelor.

fotocronica FLACĂRII

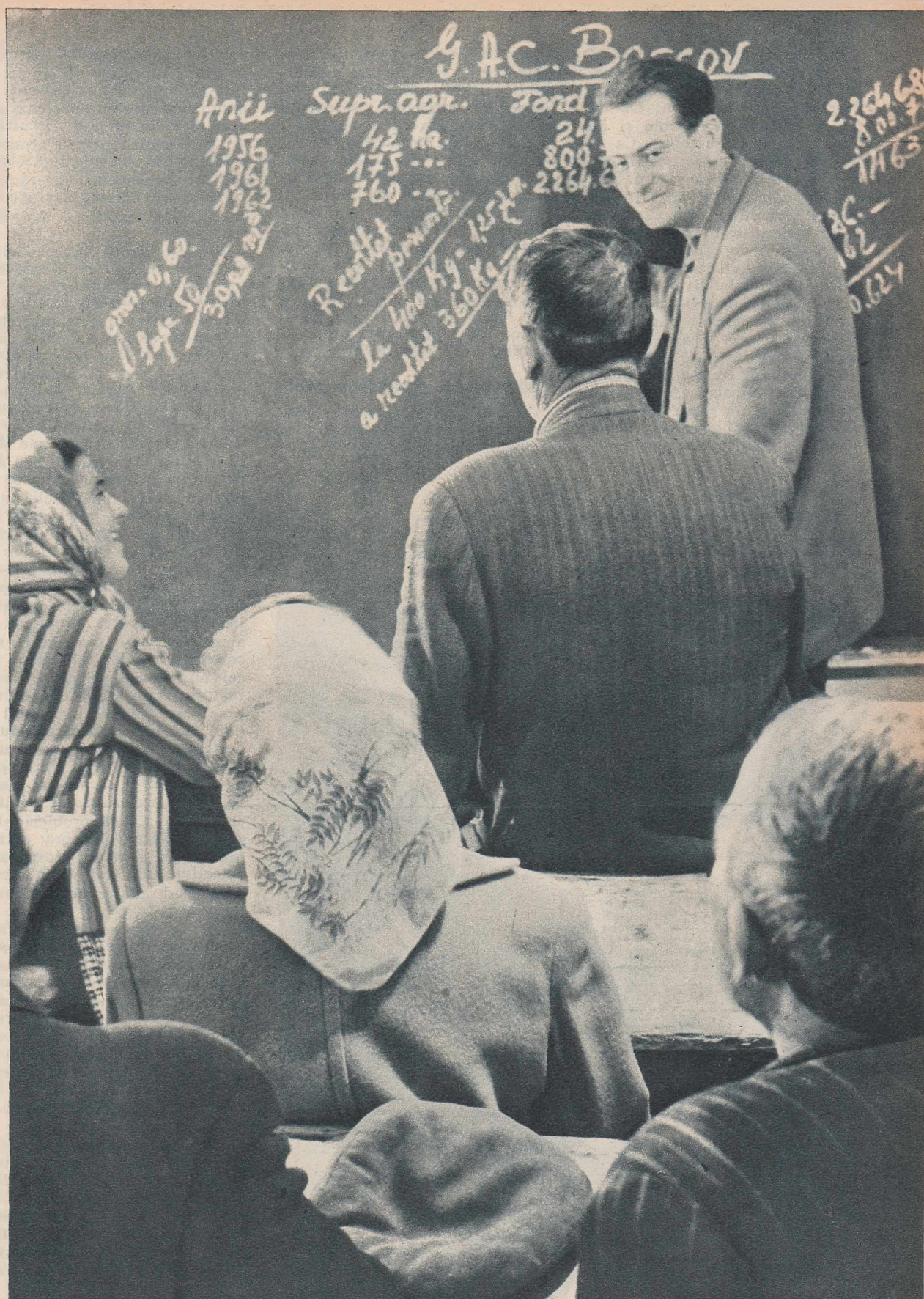
SĂPTĂMÎNA ECONOMIEI

Pe lista depunătorilor la CEC din întreprinderea „Flacăra Roșie” din București s-au adăugat zilele acestea numeroase nume noi.

La Școala elementară de 8 ani nr. 97, activitatea de depuneri la CEC este foarte susținută. De aceea nu este de mirare că multe școlărițe poartă în ghiozdane, printre caietele și cărțile de școală, și carnetul CEC. →

La casa unde vine tot satul

Sînt seri pe care colectivîștii din Bascov le petrec în fața tablei de la cîminul cultural, seri în care Nicolae Dumitrescu devine profesor de matematici la disciplina: rezultatele muncii noastre.

Sîntem la țară. Au căzut brumele— și toamna, cu ultimele rămășițe de frumuseți, se pregătește să plece. În locul cîntecelor ei, ascultăm strunele viorilor la nunți (se țin lanț nunțile) și închinăm pocala amețită de turburel, solicitată de gustul sărat al pas-tramei.

Lumea sătească a încheiat anul agricol și acum dispune de mai mult timp liber. Timpul acesta, la țară, nu trece de pomană. Fapt pentru care poposim cu pana și cu aparatul fotografic într-un sat și ne intereseăm de o singură problemă: cultural-edu-cativă.

Satului îi spune Bascov și se găsește în regiunea în care un splendid vin—tămî-ioasa romînească— își pregătește o masivă existență pe terenuri pustii, ce-au fost mîn-cate de cancerul eroziunii. Ați ghicit? Regiunea Argeș.

Țara se cutreieră într-o seară. Ba chiar în mai puțină vreme. În două ceasuri. N-ai nevoie nici de tren, nici de avion. De un cămin cultural ai nevoie și de un conferențiar priceput. Ca la Bascov. Uite, colectiviiști din satul ăsta au venit la cămin. Sînt de fapt niște școlari bătrîni. Sînt numai urechi. Un om care știe multă geografie îi poartă (în fața hărții) de la un capăt la altul al țării. Le vorbește despre frumusețile naturale ale diverselor așezări, le arată în cifre sporul de frumusețe pe care l-a adus socialismul în aceste locuri și într-o seară cîteva zeci de țărani cutreieră succint toată țara. Uite-l și pe nea Nicolae. A venit la conferință. E un țăran destul de vîrstnic și tînăr colectivist. Dumnealui n-a prea umblat prin lume.

Cunoaște bine doar tîrgul Piteștilor. Nici o manifestare a căminului cultural n-are loc fără prezența lui nea Nicolae. Bătrînelul ne mărturisește că e mulțumit de toate, afară de un singur lucru. S-a mai plîns de chestia asta. Vrea să știe „cum se face agricultură în alte părți de lume.“

Tovarășe director al căminului cultural! În seara aceasta un conferențiar l-a purtat pe nea Nicolae în toată țara. Dar bătrînelul are o dorință: vrea să știe cum se prezintă agricultura și-n alte părți ale lumii. Împlinește-i-o. Tot cu ajutorul căminului cultural. Fă-i bucuria asta.

Fond de bază și conștiință socialistă

Căminul cultural, cu mijloacele sale de educație, a încercat — și în bună măsură a reușit — să-i

convingă pe oameni că, rămînînd în afara relațiilor socialiste, își fură căciula. Comuniștii care lucrează în cadrul căminului mai aduceau cîte „un om nou“. În ultimii doi ani munca pentru atragerea întregului sat în colectivă a căpătat noi dimensiuni. Și a căpătat. De-acum satul era mai puternic, mai bogat, și perspectivele gospodăriei colective se cereau a fi lărgite. Noii colectiviiști trebuiau să știe că nu-i suficient să intri în socialism cu inima și cu căruța, iar rațiunea s-o lași de o parte. La o familie mare se cer rezerve mari, cheltuieli mari. Chiar de cîștigi bine, dacă ești mîna spartă, dacă mîninci totul, nu te alegi cu nimic. Cam așa au gîndit activiiști căminului cultural cînd a venit vorba despre fondul de bază. Serile de calcul închinete acestei probleme au avut darul să-i convingă pe unii colectiviiști mai vechi și pe toți cei noi că nu se poate merge înainte, că nu se poate trăi și mai bine dacă „îngheți“ fondul de bază, dacă faci pe galantonul și umfli pe negîndite valoarea zilei-muncă. Serile de conferințe, serile de întrebări și răspunsuri, serile de calcul organizate de căminul cultural pe această problemă și-au spus cuvîntul. La ora actuală fondul de bază al gospodăriei colective e de trei ori mai mare decît cel de anul trecut, iar averea obștească de peste trei ori. Un adaos foarte necesar: în anul acesta, datorită creșterii fondului de bază gospodăria din Bascov e pornită pe serioase construcții. Vrea acareturi frumoase. Încă un adaos: colectiviiști au primit pentru fiecare zi-muncă un avans de 10 lei, precum și însemnate cantități de cereale. Și, deși e tîrziu toamnei, încă nu s-au numărat toți bobocii. Mai au de primit.

Sînt foarte mulțumiți colectiviiști că au lucrat cu înțelepciune, că au mărit fondul de bază. E clar? Vedeți interdependența dintre acest fond și conștiința socialistă? Dacă n-o vedeți, mergeți la căminul cultural din Bascov și asistați la o seară de calcul.

Zi-i, brigadă, să se știe!

Legumicultorii și crescătorii de vite din Bascov (gospodăria colectivă are un caracter zoolegumicol) și-au încheiat o puternică brigadă artistică de agitație. Faima ei e cunoscută în toată regiunea. Cînd se desfășoară ea pe scena căminului cultural, sala e plină pînă la refuz. Cîntecele pe care le zice despre colectiviiști (Vasile Sorescu, Ion Mihăilă, Petre Căzănoiu, Filofteia Albescu — frunțași în muncă) le știu pe de rost și copiii de școală. E drept însă că unii colectiviiști s-au uitat cam chiorș la artiștii din brigadă fiindcă i-au luat în primire cu niște cîntece hazoase și usturătoare. Dar adevărul trebuia spus, tovarășă Emilia Nemțescu, fiind-

că dumneata aveai puține zile-muncă și tare multe zile-modă, nea Vasile Richițeanu la un moment dat era foarte bogat: ajunsese la multe... zile-M.A.T., iar nea Ene Constantin reușise că înregistreze destule... zile-lene. Artiștii din brigadă (și ei sînt tot colectiviiști) s-au gîndit să vă „popularizeze“ într-un spectacol la căminul cultural. Bine au făcut. Ștînd de vorbă cu artiștii dumneavoastră, ne-au mărturisit că v-au cîntat așa cum v-au cîntat din dorința de a vă ajuta să deveniți oameni noi, pentru ca să vă aduceți și dumneavoastră contribuția la întărirea economico-organizatorică a gospodăriei și prin aceasta să vi se îmbunătățească și mai mult traiul.

Frumos și înțelept muncești, brigadă artistică de agitație! Zi-i înainte, brigadă, zi cîntece, de laudă și de scărămăneală, zi-i să se știe! Cîntecele acestea sînt, pe cît de frumoase, pe atît de necesare.

Oiță și ai săi

Nu facem nici o aluzie la volumul lui Eugen Barbu, dar s-a nimerit ca pe directorul căminului cultural din Bascov să-l cheme Gheorghe Oiță.

Sînt oameni care atunci cînd fac o treabă bună și sînt lăudați, reacționează într-un fel mai puțin obișnuit: dau din umeri. Adică vor să spună că n-au făcut cine știe ce. Socotim că pentru un asemenea soi de oameni laudele n-au urmări grave, adică nu duc la înfumurare. Un astfel de om e și Gheorghe Oiță, directorul căminului cultural din Bascov. Astfel de oameni sînt și colaboratorii săi cei mai apropiați: Ion și Maria Paraschiv, Efteme Iorgulescu, Sidonia Șerbănescu. Activiiști aceștia culturali — colectiviiști, învățători, profesori — au o bogată experiență în munca culturală de masă. Însemnările noastre cuprind doar o singură parte din activitatea căminului pusă în slujba a două idei esențiale: întărirea economico-organizatorică a gospodăriei colective și formarea conștiinței socialiste a oamenilor.

Răsfoim planul de muncă al căminului pe perioada în care grîul va dormi sub plapuma zăpezii. Planul e defalcat pe zile, pe probleme: jurnale vorbite, seri de întrebări și răspunsuri pe probleme politice, agricole și culturale, schimb de experiență între frunțașii recoltelor bogate, recenzii etc., etc.

Așa ștînd lucrurile, nu miră de loc faptul că această unitate culturală se numără printre casele cele mai populatate din Bascov. Și printre cele mai dragi. Meritul pentru acest lucru revine, în bună măsură, lui Oiță și colaboratorilor săi. Fapt pentru care ne amestecăm în treburile interne ale brigăzii artistice de agitație. Adică ne permitem o propunere: artiștilor amatori din Bascov, faceți un cîntec de laudă și pentru tovarășii care conduc căminul cultural! Că merită.

George CIUDAN
Fotografii de Elena GHERA

O imagine din programul brigăzii artistice de agitație: Joiana nu se lasă înduplecată de „rugămintele“ unor îngrijitori care au săturat-o numai cu paie. Ea preferă să plece la un alt stăpîn, care o hrănește cu porumb-siloz.

În cadrul serilor de întrebări și răspunsuri Nicolae Gheorghe, șef de echipă la sectorul construcții zootehnice, discută despre dinamica fondului de bază.

MUZICA

ASCULTĂTORII ȘI MUZICA MODERNĂ

de George BĂLAN

Rîndurile acestea se adresează dumițale, cititorule care te consideri pasionat meloman și totuși refuzi cu hotărîre să te apropii de muzica unui Bartok, Strawinski, Prokofiev sau a altor alți „moderni”, convins că operele acestora, lipsite chipurile de melodie și abundînd în disonanțe, ar fi cu neputință de înțelese.

Ar fi inexact să nu recunoaștem că muzica veacului XX își găsește din ce în ce mai mulți simpatizanți, dar deocamdată procentul acestora este încă redus; predominantă continuă să fie preferința pasionată pentru muzica clasicilor și romanticii, preferință intolerantă de obicei la muzica de după Wagner.

Este desigur absurd să încerci a impune cuiva o muzică spre care, temperamental, nu simte înclinare. Fiecare iubește cu precădere muzica spre care-l îndeamnă structura sa psihică, iar diversitatea infinită a oamenilor va genera întotdeauna o nesfîrșită varietate a gusturilor muzicale. Indiferența sau ostilitatea față de muzica modernă nu sînt însă atît o chestiune de gust, cît una de rămînire în urmă a înțelegerii muzicale. Despre o manifestare a gustului se poate vorbi atunci cînd cineva îi ascultă cu mai multă plăcere, de pildă, pe Bartok și Șostakovici decît pe Strawinski și Hindemith, sau viceversa. Sînt însă foarte numeroși melomani care nu agreează pe nici unul din acești compozitori și, în general, stilul muzical al veacului XX. Universul preferințelor lor gravitează de cele mai multe ori în jurul marilor consacrați ai trecutului îndepărtat — Beethoven și Ceaikovski, Brahms și Wagner, Chopin și Liszt etc. Sensibilitatea muzicală a acestor ascultători nu merge în pas cu vremea în care trăiesc. Ei și-ar putea ușor da seama de anormalitatea atitudinii lor dacă ar transpune această situație pe plan literar: un cititor elementar cultivat care ar respinge poezia lui Arghezi sau Maikovski, neamîișînd să se delecteze decît cu Eminescu și Pușkin, ar apare oricui ca reprezentant al unei mentalități conservatoare, sclerozate.

Cei ce ocolesc muzica contemporană nu-și dau seama că se țin departe tocmai de imaginea fidelă a propriului lor suflet. Căci în capodoperele acestei muzici își găsesc expresia dinamismul, ritmul trepidant și tensiunea atît de caracteristice frămîntatei noastre epoci și prezente în pulsul spiritual al fiecăruia dintre noi. Normal ar fi nu să ocolim această muzică, ci să ne simțim atrași de către ea ca de un magnet, grație căruia ne putem mai bine cunoaște propria noastră viață interioară. În majoritatea cazurilor are încă loc o paradoxală dedublare: simțim, gîndim și trăim ca oamenii epocii noastre, epocă revoluționară, atomică și cosmică, dar gusturile muzicale ne rămîn ancorate într-un trecut foarte îndepărtat. Nici vorbă ca muzica unui Beethoven sau Ceaikovski să-și fi pierdut sau să-și fi diminuat valoarea umană o dată cu trecerea timpului, dar ele poartă totuși puternica amprentă a mentalității epocii lor. Recunoaștem în ele acele fire nevăzute care ne leagă de oamenii tuturor timpurilor, dar nu și trăsăturile sufletești proprii nouă, fiii unor vremuri de transformări sociale și aspirații fără precedent. Acestea din urmă nu le putem găsi decît în muzica contemporanilor noștri.

Cauza acestei discrepanțe între stilul nostru de viață și preferințele noastre muzicale trebuie căutată în preponderența covârșitoare a repertoriului clasic, în spiritul căruia se face educația publicului larg în sălile de concert, la operă, la radio sau în școli. Dat fiind că cel mai frecvent auzim muzica lui Beethoven și Ceaikovski, Gounod și Verdi, sîntem înclinați să judecăm întreaga muzică prin prisma concepției melodice sau armonice a acestor compozitori. Adesea ne vine greu să admitem că pot exista și alte tipuri de melodie, ba chiar alte feluri de a concepe muzica. Găsindu-ne în fața unui concert de Bartok, a unei simfonii de Honegger sau a unui cvartet de Șostakovici, nu puțini dintre noi se pripesc a afirma că asemenea opere nu conțin melodii și deci că nu pot fi înțelese. E suficient însă ca, stimulați de un sfat înțelept, ei să se familiarizeze cu această muzică, pentru a se jena apoi de suficiența cu care proclamaseră ermetismul ei.

Este îmbucurător să constatăm că filarmonicele, operele, radioteleviziunea includ în programele lor cantități din ce în ce mai substanțiale de muzică modernă. Stagiunea 1962-1963 se anunță sub acest raport deosebit de bogată. Împropărtarea în spirit contemporan a repertoriului nu rezolvă însă decît pe jumătate problema. Muzica modernă nu se va putea integra conștiinței ascultătorului, lărgindu-i orizontul muzical, decît dacă acesta se va apropia de ea cu sincera dorință de a și-o însuși și dovedind răbdare în procesul de familiarizare cu sonoritățile ei. Primele contacte sînt adesea derutante dar, o dată învinsă prin efort susținut, rezistența materiei sonore, ascultătorul se vede intrat într-o minunată lume. Din clipa nașterii simpatiei față de muzica modernă, interesul pentru aceasta crește în ritm impetuos.

CĂRȚI

Vlaicu BÎRNA: ARCUL AURORII

Există în „Arcul Aurorii”, recentul volum de poeme al lui Vlaicu Bîrna, o idee dominantă exprimată în numeroase bucăți lirice cu tematică diversă. Și această idee o putem — discursiv — formula astfel: construirea socialismului nu anulează frumusețile anterioare, ci, dezghețîndu-le din crusta unor vremuri neprielnice, le pune într-o nouă și adecvată lumină. În sensul acesta e grăitoare următoarea strofă cu valoare de simbol: „Dar noi — săpînd mormîntul vechii lumi, / La temelia veacului de aur — / I-am dezgropat uitatele minuni, / Odoare învăscute-n scoici și plaur”. Iar arcul roșu al aurorii, înălțat peste țară de partid, luminează acum, cu sensuri noi, deopotrivă, frumusețile trecutului, momentele demne și înălțătoare din croica istorie a poporului, cît și oamenii nimbați de aura libertății și peisajul prezentului reinnoit.

Pentru demonstrarea ideii enunțate mai sus, poetul folosește dese referiri istorice convertite nu rareori în izbutite imagini artistice („Spre țărnuț de aur”, „Amfora”, „Vînătoare la 1907”, „Hoțul de aur”); pentru relieful plastic al acestei idei înțîlnim de asemenea corespunzătoare mijloace de expresie poetică. Unele din versurile cărții, în virtutea ideii urmărite cu precădere de poet, dezbate și faptul că edificiile socialismului nu numai că se integrează armonios în cadrul natural al peisajului, dar îi fac și mai intensă splendoarea. Așa, de pildă, reflectînd constelațiile de lumină ale zveltelor clădirii de pe țărnuț ei, aflăm că „E mai bogată marea cînd le-adună / Podoabele pe pînzele albastre, / Să le păstreze pînă-n zori, cunună, / Lumină din lumina vremii noastre”.

S-a remarcat — și pe bună dreptate — că Vlaicu Bîrna e un bun peisagist. E păcat însă că această pozitivă însușire ne întoarce, prin abuz, împotriva-i. Poetul se lasă uneori pradă unei pasive contemplații; și în cazul acesta, peisajul socialist apare în aglomerarea descripțiilor statice ale naturii, indicat convențional. În „Popas”, cele două versuri finale, în care aflăm că tractoarele (?) sorb răcoarea din ulcioarele pline, nu salvează poezia de ne semnificativ, iar „Hidrocentrala” și „Buciume” suferă din pricina prozaismului și idilismului. În versurile lui Vlaicu Bîrna din „Arcul Aurorii” nu putem spune că nu apare și chipul omului nou, frumos prin avîntul și demnitatea lui. Considerăm din acest punct de vedere pe de-a-ntregul remarcabil poemul „Oă pentru Venus”: interesanta idee poetică și realizarea ei artistică dau măsura posibilităților acestui poet atît de grijiu și munca asupra cuvîntului, asupra paginii. Cîteodată însă înfățișarea peisajului socialist apare goliță de însuflețire și emoție, datorită lipsei prezenței implicite a omului care l-a făurit. Nu e vorba aici de o prezență concretă, fizică; pastelul se poate lipsi de aceasta. Dar nu se poate lipsi de animarea lui prin invocarea sugerată a celor ce dăltuiesc în felurite chipuri noile frumuseți. De aceea nu ne pot satisface unele poeme fără ecou afectiv ca „Sondele în foraj”, „Amurgul la Baia Mare” etc. Avînd în vedere această fațetă a liricii lui Vlaicu Bîrna, îi adresăm îndemnul ca, adîncindu-și viziunea poetică, să continue, cu forțe sporite însă, a evoca mărețul și frumosul nostru peisaj socialist, neuitînd însă implicațiile umane ce trebuie să-l însuflețească.

Se cer remarcate, măcar în treacăt, poemele din ciclul „Dunărea din ochii tăi”, unde Vlaicu Bîrna se descoperă, încă o dată, ca poetul unor suave iubiri, comunicate prin tremurata transparență a unor grațioase metafore.

Tralan STOICA

MOMENTE DIN ISTORIA CHIMIEI (II)

Robert Boyle — „chimistul sceptic”. Pompa de aer din fundal amintește de instrumentul favorit al marelui experimentator, cu ajutorul căruia el a descoperit celebra lege a fizicii cunoscută sub numele de legea Boyle-Mariotte.

Lumini în retortă

DIN EXPERIENȚĂ SE NAȘTE
O ȘTIINȚĂ — CHIMIA

Șoarecele din recipient este „martirul vidului”... El moare dovedind astfel că în sticlă nu se mai găsește aer. (Figura este reproducă dintr-o carte a lui Boyle, apărută în timpul vieții lui.)

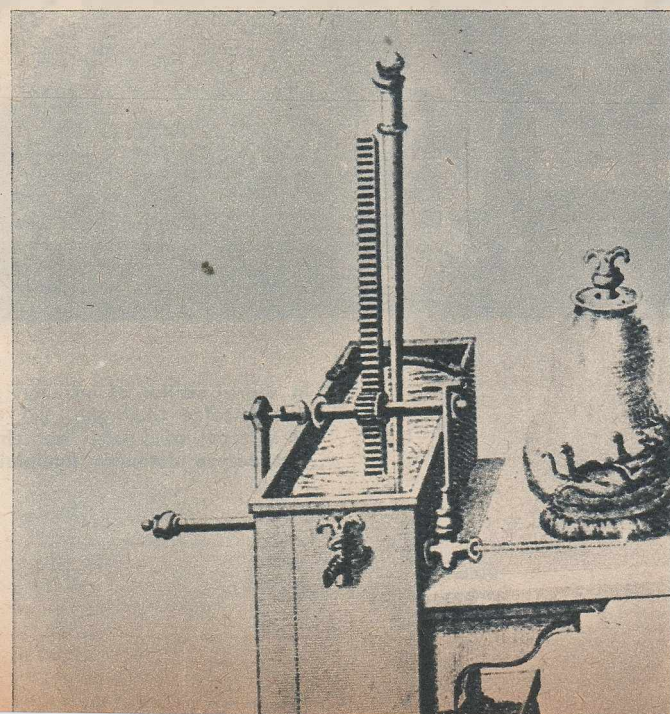
R

Robert Boyle a trăit într-o epocă furtunoasă. El are doar 21 de ani când, în 1648, capul regelui Carol I al Angliei cade sub secure pentru a lăsa locul lui Oliver Cromwell, conducătorul armatei „capetelor rotunde”, formate din meșteșugari burghezi și țărani, omul care va înscăuna o dictatură burgheză „republicană” și va îndemna negustorimea engleză să pornească la asaltul comerțului internațional.

Secolul al XVII-lea este secolul unei răspindiri tot mai mari a manufacturii și a mării producții bazate pe diviziunea muncii.

Procesul nestăvilit al acumulării primitive a capitalului se desfășoară în cele mai brutale forme. Pentru noua clasă ahtiată de îmbogățire sînt potrivite toate

● Robert Boyle și timpul său ● „Chimistul sceptic” împotriva „vulgariilor spagiriști” ● Aer, foc, element ● Povestea porțelanului european și a lui Johann Friedrich Böttger, prizonierul din fortăreața Königstein

Descoperirea antimonului fusese anunțată încă în scrierea călugărului Valentinus „Carul triumfal al antimonului”, a cărei copertă o redăm aici. Boyle nu se lasă însă impresionat de termenii grandilocvenți și mistici pe care-i folosește alchimistul („Eu sînt antimoniu care vă vorbește...”), ci studiază experimental acest element, denumit „antimonium”, „contra călugărilor”, pentru că a scurtat viața multor călugări alchimiști.

mijloacele: aruncarea pe drumuri a țărănilor și meseriașilor, exploatarea sălbatică a femeilor și copiilor, războaiele și pirateria, jefuirea coloniilor. În marile orașe mizeria și strălucirea stau alături.

Acțiunea îndrăznească este la ordinea zilei. Setoasă de profituri, burghezia „îndrăznește” pe toate fronturile. Se simte puternică și-și plătește artiști care s-o picteze, să-i ridice palate...

Academia tainelor naturii

Puternicii banului sprijină cercetările științifice strîns legate de practică și care pot contribui la creșterea siguranței transportului pe mare, la crearea unor manufacturi noi, bănoase. Dar chiar și acele cercetări care nu găsesc o imediată aplicație practică sînt privite cu interes. Savanții Europei sînt recompensați de regi și principii.

Catolicismul nu mai putea ține în mîinile sale uscate frinele vieții spirituale, deși, este adevărat, Galilei mai trebuia să se teamă de inchiziție, iar Descartes se vedea silnit să-și ardă una din lucrări în care subscria la concluziile galileene...

În universități se mai preda după vechea metodă scolastică, metodă care înăbușea gîndirea liberă și disprețuia practica, dar oamenii de știință se adunau adeseori în afara zidurilor întinse ale universităților.

O primă asociație de această natură se formează la Neapole încă în anul 1560, sub numele de „Academia tainelor naturii”. La Roma ia ființă „Accademia dei Lincei”, printre membrii căreia se numără și Galilei, iar

în 1651 se întemeiază la Florența „Accademia dei Cimento”. În aceste foruri, savanții își comunică observațiile, rezultatele cercetărilor experimentale.

Și în Anglia, la Oxford, se creează o asociație științifică, așa-numitul „Colegiu invizibil”, al cărui cuvînt de ordine este „nullus in verba” — nimic să nu se bazeze pe cuvînte, ca la scolastici, ci doar pe experiență. Boyle este unul din organizatorii acestei asociații, care în curînd se va transforma în „Societatea regală din Londra pentru dezvoltarea științelor naturale” (Academia de științe a Angliei), avînd pe Boyle ca președinte.

Epoca era propice cercetării științifice. Filozofii care gîndiseră în trecut la valoarea experienței (de pildă Roger Bacon) nu au găsit o lume dispusă să-i asculte și să-i înțeleagă. Abia în perioada la care ne referim se descoperă cu adevărat experiența. Galilei îi scoate în evidență forța în mecanică, Boyle demonstrează înfinitele posibilități ale experienței în fizică și chimie. El nu va mai fi unul din acel savanți care, după o expresie a lui Francis Bacon, „...plimbă experiența ca pe o captivă în jurul opiniiilor lor”. Boyle va aduce în studii transformării substanțelor aceleași metode care au făcut din cercetarea deplasării corpurilor pămîniene și cerești o adevărată știință.

Cu bagheta experienței, Boyle dizolvă misterele alchimiei

Robert Boyle era al șaptelea fiu al primului lord de Cork înnobilit de Iacob I. De copil este trimis în Franța, unde învață limba și-și însușește bazele culturii generale, apoi călătorește prin Franța și Italia. Pînă la vîrsta de 17 ani, cînd se întoarce în patrie, auzise și citise multe. Nu va uita niciodată cărțile lui Galileo Galilei. Forma dialogului dintre un cercetător progresist și un încăpățînat ancorat în vechile idei scolastice — formă pe care Galilei o folosește pentru a pune în lumină ideile revoluționare ale lui Copernic — va fi utilizată mai tîrziu și de Boyle în cartea sa „Chimistul sceptic”.

Boyle studiază la Cambridge și la Londra, își construiește apoi un laborator de cercetări fizice și chimice și se înconjoară de oameni talentați, pasionați cercetători ai naturii. Francis Bacon, Galilei și Pierre Gassendi sînt părinții lui spirituali.

Cu asemenea profesori, lucrînd cu cercetători de talia lui Hooke, luînd parte activă la discuțiile aprinse din societățile științifice, un om care se informa cu nesățire despre tot ce se întîmpla în capitalele Europei și în atelierele manufacturilor nu se mai putea împăca cu arguțiile scolastice.

Și Boyle experimentează timp de 24 de ani...

Neîntrecută măiestrie de experimentator, necruțătorul spirit critic, orizontul larg și capacitatea de abstractizare, toate aceste calități ale lui Boyle sînt puse în slujba țelului pe care și

l-a ales: dărîmarea falsei autorități a „teoriilor” cultivate timp de secole de alchimie și înlocuirea lor cu date și legi rezultate din experiență.

Chiar titlul sus-menționatei cărți-dialog a lui Boyle vorbește despre poziția autorului: „Chimistul sceptic sau îndoiele și paradoxuri fizico-chimice, prin care vulgarii spagiriști încearcă să dovedească că sarea, sulful și mercurul lor ar fi adevăratele principii ale lucrurilor”. (Spagiriștii susțineau „principiile” alchimice.)

Concluzia este limpede: „nu-mai experiența este concludentă; niciodată, aserțiunea nedovedită”.

Lucrul pare foarte simplu azi...

Reluînd experiențele înaintașilor și concepînd altele noi, Boyle realizează în 1661 o serie de experiențe cu metalele.

Care era sensul lor?

Alchimiștii susțineau că fierul se poate transforma în cupru și descoperii ei demonstau această „transmutație” printr-o experiență impresionantă pentru necunoscători. Un cui de fier introdus într-o soluție de piatră vinată se acoperea de cupru strălucitor.

Ideea transmutației le era necesară alchimiștilor pentru susținerea întregului eșafodaj al concepțiilor lor. Dacă fierul se transformă în cupru, de ce oare nu s-ar putea transforma cuprul în aur? E o simplă problemă de timp, de condiții.

Boyle atacă experimental problema: în locul argumentelor, al formulărilor incalcate, pune să vorbească faptele. El dizolvă cuprul în acizi și introduce pe rînd în aceste soluții zinc și fier. În aceste condiții se depune cupru metalic din soluție. Repetă experiența folosind acizi fără urme de cupru. Și cuprul nu mai apare după introducerea zincului sau fierului!

Soluția în care confundau alchimiștii fierul sau zincul era piatră vinată, care se obține la rîndul ei prin dizolvarea cuprului în acid sulfuric. Așadar, cuprul preexistă în soluție. Experiența lui Boyle demonstrează că fierul nu face decît să ia locul cuprului, eliberînd cuprul din soluție. Cu alte cuvînte, fierul nu se transformă în cupru, ci ia locul lui în combinația acestuia cu acidul. Dacă alchimiștii mai vor să susțină că fierul se transformă în cupru, atunci să binevolască să nu folosească o soluție de piatră vinată.

Lucrul pare foarte simplu astăzi, cînd ideea de metal-element este de mult dovedită și orice elev de școală

medie știe că piatră vinată este o combinație a cuprului; dar pe vremea lui Boyle nimeni nu explicase încă aceste lucruri simple, pe care s-au întemeiat cercetările experimentale și teoretice în chimia antialchimică.

„Nu galbenul face aurul”

Pe baza lucrărilor experimentale ale predecesorilor și pe baza propriilor sale experiențe, Boyle ajunge foarte aproape de concepția elementului chimic ca substanță ce nu se mai poate descompune prin nici un fel de mijloc.

Elementul este un corp material, o substanță și nu „un principiu” al lucrurilor. Nu galbenul face aurul, ci aurul este galben. Elementul nu trebuie conceput ca îmbinări de însușiri misterioase, ci ca substanțe ce se combină între ele pentru a da alte substanțe mai complexe. Așadar, aurul, mercurul, plumbul, sulful, fosforul, staniul sînt corpuri simple. Aceste corpuri și combinațiile lor formează obiectul investigației chimice.

Era o nouă concepție asupra chimiei ca știință.

Descoperitorul experienței chimice n-a putut însă depăși limitările epocii sale: el considera atomii diferitelor substanțe ca fiind nediferențiați calitativ și prin aceasta submina înseși ideile către care îl conduceau propriile sale experiențe.

Cu cîtă hotărîre demonstrase el experimental absurditatea afirmației că focul ar fi un „analizator” (descompunător) universal și arătase că la căldura focului aurul, de pildă, se topește dar nu dispare, nu este descompus; că aceiași aur dizolvat în „apă regală” se reconstituie la evaporarea soluției... Ar fi trebuit deci să conchidă că aurul este un element chimic, alcătuit din atomi diferiți de cei care constituiau alte elemente. La fel ar fi trebuit să raționeze despre plumb, mercur, fosfor. Boyle se adresează însă concepției sale mecanicist-atomiste, care-l face să greșească. Și aurul, și focul, și apa sînt, la rîndul lor — susținea el — compuse din aceiași atomi nediferențiați.

În ciuda unor confuzii firești pentru timpul acela și cu toate că încerca să împace propriile-i idei materialiste, către care îl împingea experiența, cu ideile religioase ale veacului său, Boyle — după expresia lui Engels — este omul care „face din chimie o știință”. Marea sa merit constă în faptul că elaborează metoda experimentală în chimie, inițind analiza chimică și verificarea ei prin sinteză, că atrage atenția chimistilor asupra obiectului și sarcinilor firești ale chimiei. El este adevăratul descoperitor al experienței chimice care avea să stea curînd la baza a numeroase industrii. Un moment interesant, din acest punct de vedere, îl reprezintă crearea porțelanului european.

O INDUSTRIE — ÎN LABORATOR

Intem în Europa anilor 1700. În Franța domnește, în mijlocul celei nai strălucite curți a lumii, Ludovic al XIV-lea. Mare parte din sumele cheltuite de acest monarh absolut pentru ridicarea palatului de la Versailles, pentru războaie și pentru finanțarea academiilor de arte și de științe sînt obținute din manufacturile regale.

Manufactura de gobelinuri, cumpărată de Colbert de la familia Gobelin în 1662 și transformată în manufactură regală de mobilă și tapiserie, manufactura de tapiserie de la Beauvais și alte zeci de întreprinderi industriale aduc sume importante în vistieria monarhului. Mărfurile produse în aceste manufacturi sînt vindute în toată Europa. Regii și principii germani își împodobesc palatele cu gobeli-

nuri franțuzești; parfumurile franțuzești acoperă mirosul urît al nobililor care nu cunosc tehnica spălăturii, dar care doresc să strălucească la fel ca „Regele Soare”; oglinzi monumentale produse în manufacturile din Vincennes, Saint-Cloud și Sèvres împodobesc sălile de primire ale palatelor.

Banii storși din munca lucrătorilor din manufacturi le plăceau mult regilor mai mari și mai mici ai Europei. Ideea că dezvoltarea manufacturilor ridică potențialul economic al țării și deci și veniturile vistieriei îi îndemna să încurajeze aceste întreprinderi.

Petru cel Mare al Rusiei înființează mari manufacturi metalurgice, de vapoare, de țesături și de porțelan. Industria creată de el îl va ajuta să-l zdrobească la Poltava, în 1709, pe cuceritorul de atunci al Eu-

Johann Friedrich Böttger, fiul alchimistului din Schleiz, a fost întemeietorul unei industrii înfloritoare.

ropei, Carol al XII-lea al Suediei, și să grăbească ridicarea Rusiei la rangul de mare putere a lumii, în fața căreia va da înapoi până și Anglia.

În Germania acestei epoci Johann Friedrich Böttger inventează porțelanul dur, pentru care Europa plătea atunci aur greu negustorilor chinezi.

Dorința de a avea o manufactură de porțelan era tot atât de intensă ca și pasiunea monarhilor europeni pentru aur. Porțelanul poate deveni ușor aur, și aur însemna armată, cuceriri, palate, putere.

Aceste împrejurări au determinat transformarea alchimistului Böttger în experimentatorul

Böttger, inventator al porțelanului dur european.

„Sărmane idiot, ești tu oare atât de naiv...?”

Johann Friedrich Böttger s-a născut în anul 1685 în orașul Schleiz, în ținutul Voightland. Tatăl său, alchimist, avea să-l dea ca ucenic unui spîter din Berlin, pe nume Zorn, cînd Johann avea doar 12 ani. La vîrsta de 16 sau 17 ani, prin anii 1701-1702, tînărul ucenic „demonstrează” în fața patronului său și a unor rubedenii ale acestuia, că poate preface cuprul ordinar în aur curat...

Tînărul elev al lui Zorn cunoștea foarte multe lucruri despre minerale și metale, despre substanțe și medicamente, era seducător prin erudiția și extraordinara sa dibăcie în mînuirea ustensilelor de laborator.

Rudele lui Zorn care asistă la experiențele de transmutație sînt doi studenți berlinezi. Dar ce argumente — în afara scepticismului lor — pot ei opune tînărului maestru al experimentării? Ei sînt copleșiți de erudiția acestui magician al creuzetelor, al bașchetelor, baloanelor și focului.

Celor care-i pun însă întrebarea „de ce nu sînt descrise clar, în cărți, metodele de producere a aurului curat, dacă este adevărat că asemenea metode există?”, Böttger le răspundea cu cuvintele pe care alchimistul Artepheus le adresa cititorilor săi: „Sărmane idiot, ești tu oare atât de naiv încît să-ți închipui că noi te-am învățat deschis și limpede cel mai mare și mai important dintre secrete și să lei cele ce-ți spunem cuvînt cu cuvînt?” Iar dacă Raymondus Lullus se lauda că ar putea transforma în aur apa mărilor numai dacă ar avea „mercur” (este vorba desigur de „mercurul filozofal”), el bine el, Böttger, va arăta experimental că posedă tot ce-i trebuie pentru a efectua „marea experiență”.

În fața ochilor ulmiți ai asistenților lui, în laboratorul spîteriei, Böttger aruncă peste cupru topit un praf roșu și, după cîteva operații intermediare, după răcire, scoate din creuzet un grăunte de aur!

Un suveran cu ambiții mari și cu venituri mici

Faima experienței lui Böttger trece repede peste zidurile spîteriei, umple orașele și ajunge la urechile regelui Prusiei, Friedrich I, un suveran cu ambiții mari dar cu venituri mici. Acesta îl poartă la el pe elevul de spîter și ascultă cu bunăvoință convingătoarele lui argumente, mai ales după ce tînărul său interlocutor, îndrăzneț și sigur pe sine, scoate din buzunarul hainei o bucăică de aur pe care susține că a obținut-o prin transmutarea aramel. Regelul prusac îi suride grozav ideea de a avea în serviciul său un asemenea „bucătar” și, ca să fie mai sigur de serviciile lui Böttger, îl trimite în fortăreața din Spandau.

Gluma se îngroșă și tînărul spîter, care știe bine că nu va putea executa comanda de saci de aur pentru vistieria

lui Friedrich I, o ia la sănătoasa înainte de a sosi la Spandau. El izbuțește să treacă granița Saxoniei și ajunge astfel sub autoritatea altui Friedrich, electorul Saxoniei și regele Poloniei Friedrich August I cel Puernic.

Nici acest monarh nu este dispus să plardă ocazia de a avea aur la discreție; de aceea se grăbește să ia pe fugar sub „augusta” sa protecție. O escortă îl conduce pe Böttger la Dresda, iar batalionul trimis de celălalt Friedrich la Wittenberg, pe urmele fugarului, cu cerere de extrădare adresată electorului de Saxonia, nu-l mai găsește pe cel căutat.

Böttger, instalat de noul său suveran în palatul din Dresda, este pus să lucreze sub atență supraveghere.

Aur sau... ștreangul

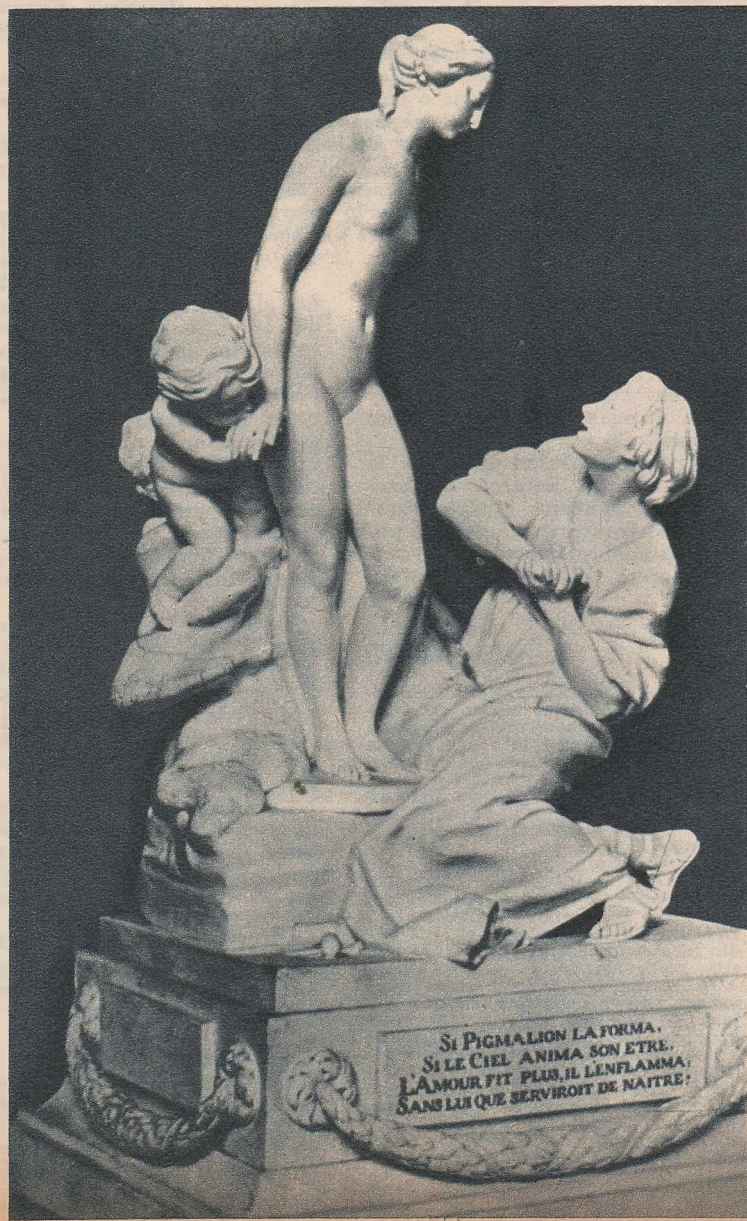
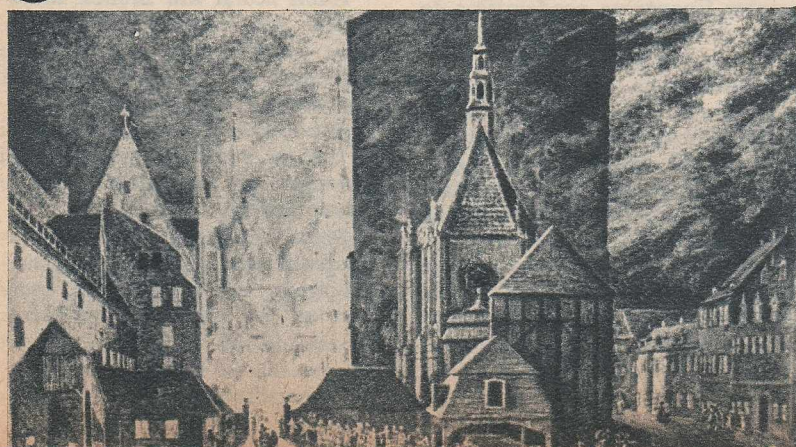
Böttger face tot ce este cu putință pentru a întîrzia scadența executării lucrărilor. Cere să-și instaleze laboratorul. I se dă tot ce pretinde. Între timp, suveranul, care trebuise să plece la Varșovia, trimite de acolo un delegat special să ridice de la Böttger substanța secretă. Böttger nu mai poate amîna: el predă emisarului o fiolă cu lichid roșu însoțită cu tot felul de indicații de utilizare.

Primind prețiosul elixir, regele pornește la treabă. În cea mai mare taină, înconjurat de cei mai de încredere servitori princriari, el organizează experiența de transmutație. Arama este topită în creuzet; se toarnă peste topitură cîteva picături din conținutul fiolei trimise de Böttger, dar... arama se încăpățînează să rămînă aramă.

Știrile despre minia regelui ajung la urechile lui Böttger, care încearcă din nou vechea so-

Manufactura de la Sèvres reprezenta, încă din a doua jumătate a secolului al XVIII-lea, o concurență serioasă pentru maestrul artei porțelanului din Meissen. Fotografia înfățișează grupul Pygmalion și Galatea, reprodus la Sèvres după cunoscuta operă a lui Étienne-Maurice Falconet.

Prima manufactură de porțelan dur din Europa — care-și datorește existența faimoaselor experiențe ale lui Böttger — a funcționat în Albrechtsburg (castelul lui Albrecht) din Meissen. Locul — o citadelă situată pe vîrfurile unui deal — a fost în mod special ales pentru a se păstra cu strictețe secretele de fabricație... Gravura înfățișează un episod din agitata istorie a acestei manufacturi: focul care a devastat Albrechtsburgul la 30 ianuarie 1775.

luție. Fuge din Dresda și trece granița Austriei, dar de astă dată nu mai scapă. Agenții electorului îl ridică chiar din pat în hanul „Cerbul de aur” și îl duc la Dresda, apoi în fortăreața Königstein. Acolo el află că trebuie să fabrice aurul dacă nu vrea să fie spânzurat.

Speranța nesăbuită a regelui că va smulge pînă la urmă marele secret de la prizonierul său explică faptul că, deși trecuseră ani în șir fără ca Böttger să livreze măcar un gram de aur, acesta scapă totuși de spânzurătoare.

Poate că la amnarea executării a contribuit și influența pe care o avea asupra regelui chimistul Tschirnhaus.

Porțelan = aur

Problema preparării unor emailuri și a innobilării produselor de lut și falanță îl preocupase pe Tschirnhaus ani de-a rîndul. El cunoștea în amănunt metodele folosite de vestii olari saxoni și încerca să aplice cunoștințele sale de chimie și fizică la producerea articolelor de ceramică, izbutind chiar să obțină unele mostre de material care aduceau a porțelan; dar lucrurile progresau încet.

În discuțiile lui cu Böttger el aduce adesea vorba despre porțelan. N-ar fi oare mai util pentru Böttger să încerce fabricarea porțelanului? Cu dibăcia lui în folosirea cuptoarelor și utilajului din laborator, Böttger ar putea descoperi procedeul producerii porțelanului, ceea ce ar echivala cu fabricarea aurului. Da, producerea unui porțelan de calitate bună ar putea aduce Saxoniei aur adevărat; himera aurului produs în eprubetă poate fi lăsată pe seama altora.

Böttger nu s-a lăsat mult rugat; ideea prinde contur. El cere zeci de mostre de pămînturi din cele folosite de olarii Saxoniei și, închis în camerele ce-i sînt puse la dispoziție, introduce în creuzete zeci de amestecuri, cîntărindu-le cu grijă, ca un adevărat farmacist. Însemnează fiecare proporție încercată; folosește toate mijloacele pentru a ridica temperatura topirii; încercă fiecare bucată de material obținută prin răcirea topiturii.

Trec luni de încercări și rezultatele nu sînt încurajatoare. Dar cu fiecare experiență, Böttger învață ceva nou. Și apoi, cîtă vreme era prins în vîrtejul muncii îndirjite, timpul trecea mult mai repede, iar regele vedea cu ochi buni această febrilă activitate. Ceva trebuia să iasă de aici...

Peruca... inventator

În una din zile, privirile lui Böttger cad pe un creuzet roșu ce fusese încălzit la maximum. După răcire, creuzetul căpătase un aspect sticlos de porțelan. Böttger cere sacii cu argilă roșie din care chiar el, cu mîinile lui, făurise creuzetul. Modelează cîteva forme de oală din aceeași compoziție și încălzește cuptorul mai mult decît de obicei. De astă dată nu mai rămînea loc pentru îndoială: oalele obținute au splendide reflexe sticloase roșii.

Este anunțat regele, care, însoțit de consilierul comercial, se prețosește în grabă. Obiectele fabricate sînt rînduite frumos pe o masă și regele le ciocănește cu legetul. Sunetul lor e plăcut.

Afacerea este pusă la cale de îndată: dacă manufactura de porțelan moale din Delft a îmbogățit Olanda, acest porțelan dur nu va putea oare deveni curînd o marfă europeană?

La 23 ianuarie 1710, regele înființează printr-un decret o manufactură de porțelan, ale cărei venituri aveau să contribuie la îmbunătățirea situației inanciare a Saxoniei, grav lovită după invazia lui Carol al XII-lea al Suediei. Decretul are cuvinte de laudă pentru „persoanele competente” care au izbutit să transforme argila sașonă într-un material din care

se pot face vase roșii superioare celor din India. Totodată decretul conferă drepturi speciale meșterilor din alte țări doritori să lucreze la manufactura saxonă și anunță că aceleași „persoane competente” se ocupă de producerea porțelanului alb.

Într-adevăr, Böttger, încurajat de succes, trece la noi încercări urmărit de gîndul găsirii unei argile cu aceleași proprietăți de vitrifiere, dar de culoare albă.

Se povestește că împrejurarea care l-a dus pe calea găsirii argilei pentru porțelanul alb ar fi fost legată de peruca lui Böttger. În timp ce-și pune peruca, i se păru odată că este mult mai grea ca de obicei și află de la valetul lui că această greutate neobișnuită se datora unei pudre speciale preparate dintr-o argilă albă, mult mai albă decît pămîntul gălbui de Lolditz pe care-l folosisese pînă atunci.

Așa sau altfel, Böttger trebuia să ajungă la descoperirea acestui pămînt, deoarece el se interesa de fiecare sort de lut din țara sa și din alte țări. Cu noul material, caolinul, Böttger prepară porțelanul dur, alb, translucid, mult superior în toate privințele porțelanului moale.

Meissen este localitatea unde a fost înființată manufactura saxonă de porțelan. Manufacturile franceze, cea olandeză și cele englezești de la Derby, Bristol, Plymouth și din Straffordshire capătă astfel un concurent de temut.

Secretul trebuie păstrat...

Regele este mulțumit, foarte mulțumit și Böttger se simte, în sfîrșit, îndreptățit să ceară eliberarea. Dar Friedrich August nu vrea să scape din mîna un astfel de prizonier. Aur nu știa să facă, dar porțelan dur știa prea bine. Și acest secret trebuia păstrat.

Böttger rămîne prizonierul regelui pe toată viața. La vîrsta de 35 de ani, în 1719, el moare chinuit de dorința de libertate, ros de alcoolismul la care l-a împins prizonieratul.

După moartea lui Böttger, Friedrich August a continuat să încaseze veniturile aduse de manufactura din Meissen. În anul 1721, el comandă pentru împodobirea palatului japonez din Dresda un joc de clopote de porțelan. Dar atît de minuțios era lucrul încît abia în 1736 fu gata această comandă.

Un conte, pe nume Brühl, comandă și el 48 de clopote-pahare cu însemnele familiei sale. Astfel, celebritatea atelierului din Meissen creștea mereu...

Cei de la manufactura franceză de la Sèvres încercau în zadar să fabrice porțelanul dur. N-au izbutit nici în 1761, după ce au cumpărat secretul de fabricație, deoarece le lipsea caolinul special. Abia în 1765, cînd soția unui chirurg descoperă întîmplător caolin la Saint-Yrieix-la Perche, fabricarea porțelanului dur începe și la Sèvres.

Tehnologia „porțelanului sonor” a fost mereu perfecționată, ajungîndu-se să se realizeze tuburi de orgă și clopote înalte de 90 cm.

Experiențele lui Böttger au dus la întemeierea unei industrii înfloritoare în Europa.

Porțelanul dur a devenit unul din cele mai importante materiale folosite în laboratorul de chimie. În creuzete de porțelan se calcinează substanțele supuse analizei. În tuburi de porțelan a efectuat Saint-Claire Deville celebrele sale experiențe care au dus la descoperirea fenomenului de disociere termică. Rezistent la foc, la atacul acizilor și bazelor organice, bun izolant electric și termic, nehigroscopic, porțelanul dur este — alături de sticlă — un material ideal pentru laboratorul de cercetări și de uzină.

Istoria acestui material nu s-a încheiat nici în anii noștri, în care chimia a adus civilizației omenești cauciucurile sintetice și masele plastice.

Max SOLOMON

Purtată în spinare, bucătăria acestui indonezian oferă bucate gustoase.

Note de drum
din Indonezia (I)

UNDE ERUPE KRAKATAU

de Ioan GRIGORESCU

Fotografii de E. IAROVICI

UNDE ERUPE KRAKATAU

EMISFERA AUSTRALĂ INCEPE IMEDIAT PE DREAPTA • KRAKATAU TREBUIE EVITAT • PE URMELE LUI PIGAFETTA ȘI NU CHIAR PE URMELE LUI • VOLTĂ DEASUPRA DJAKARTA • „SUDARA” LA PĂTRAT • STRĂZI, CASE, OAMENI, OBICEIURI • INDONESIA NU E HOTELUL „INDONEZIA” • DOUĂ DIN ZECE MII ȘI, DEOCAMDATĂ, UN COLȚ DINTR-UNA SINGURĂ: DJAKARTA

Drept mărturie a celor văzute aduc următoarea:
DOVADĂ

Din ordinul lui Neptun, stăpînul mărilor și al oceanelor, s-a eliberat prezenta Dovadă pasagerului corăbiei aeriene YR-TAROM IL 18, Ioan Grigorescu, adevărîndu-se că, pe parcursul unei călătorii de la București la Djakarta, a avut onoarea să treacă Ecuatorul. Fie-le tuturor cunoscut că, începînd de azi pentru totdeauna, fericitul posesor al acestei dovezi are dreptul să poarte înstigma de onoare a lui Neptun.

*Comandant de navă,
Indescifrabil*

Cu o aripă în emisfera boreală, cu cealaltă în emisfera australă, urmărim brîul verde pe care pămîntul și l-a încins la cîngătoare. Emisfera australă începe imediat pe dreapta, după capătul aripii argintii a avionului. Jos, la cîteva mii de metri adîncime, clocotește în bulbucii verzi ai copacilor jungla Sumatrei. E un necuprins ocean de pădure prin care șerpuesc fluvii cenușii, contorsionîndu-se tot mai mult pe măsură ce cozile li se subțiază pierzîndu-se în întunecimea junglei. În gurile mîloase ale acestor fluvii se văd ici-colo așezări omenești, cîrduri de pirogi, corăbii și vapoare. Ficțiune

Atunci când spălatul rufelor este în același timp și scăldătoare.

Djakarta văzută de pe terasa hotelului „Indonezia“.

Magellan și a veșnic curiosului său cărturar Pigafetta, Europa nu avea decât vagi bănuiele despre pământurile insulare și oamenii extraordinarei Nusantara. Nimeni, nici chiar băștinașii, nu reușise să numere pînă atunci puzderia de insule apărute parcă numai pentru a despărți cele două oceane, Indian și Pacific, de la peninsula Malaeză și pînă în Noua Guinee. Chiar și astăzi cifra e dată cu aproximație: zece mii de insule, dintre care trei mii îndeajuns de importante pentru a fi consemnate măcar printr-un punctuleț pe hărțile țării. Restul de șapte mii sînt ori creații ale milenarei migale depuse sub apă de coloniile de corali, ori spontane izbucniri vulcanice, cratere stinse pe care o nucă de cocos adusă de valuri le-a adăpostit sub umbrela traforată a vreunui cocotier solitar.

Tocmai traversăm strîmtoarea Sunda între Sumatra și Java unde, din mijlocul culoarului de apă care leagă marea javaneză de Oceanul Indian, ne salută cu o trombă de aburi vulcanul Krakatau, uriaș con de lavă răcită, al cărui crater cu tipsia de jăratoc mocnind sub cenușă se înalță pînă la opt sute de metri deasupra nivelului mării. Krakatau și-a dobîndit o sinistră faimă prin groaznică erupție din august 1883 cînd, ridicîndu-se din apele mării, a provocat o explozie auzită pînă la trei mii de kilometri depărtare, urmată de un gigantic val care a avut drept urmare moartea a peste treizeci și șase de mii de persoane pe coastele Sumatrei și Javei. Volumul materiei vulcanice scuipate atunci pe gura sa de foc a atins nouăsprezece kilometri cubi. Picla de fum și cenușă înălțată la optzeci de mii de metri a plutit ani de-a rîndul deasupra pămîntului, provocînd la apusul soarelui amurguri de un roșu nemaivăzut. Patruzeci și patru de ani mai tîrziu, în plină maturitate, după o copilărie năbădăioasă și o tinerete dubios, de potolită, vulcanul a simțit nevoia să aibă o progeneritură și atunci, de sub valuri și-a făcut apariția Anak-Krakatau (Copilul Krakatau) care a atins în doi ani înălțimea de 132 de metri. Ultima manifestare a vulcanului s-a înregistrat cu zece ani în urmă, între 1950 și 1952.

geografică, Ecuatorul este înainte de toate o realitate climaterică. Înscris pe glob sub forma unei linii drepte care desparte sferoida pămîntului în două, el e consemnat pe pîntecul copios al planetei printr-un surplus consecvent de soare și apă. Sinteza acestor două elemente perpetuu consumate de un sol de prodigioasă fertilitate a produs o vegetație luxuriantă și o faună uluitoare. În fața măreției acestei naturi omul de pe alte meleaguri, cu o climă mai vitregă și un sol mai puțin darnic, a asemănat întotdeauna pămînturile de aici cu paradisul, chiar dacă viața băștinașilor nu avea nimic paradisiac în ea. Pînă la trecerea pe aici a temerarului

Prudent, comandantul navei execută o voltă pe dreapta, spre coastele muntoase ale Javei. Inutilă precauție, deoarece spre cerul tropical al acestei insule se înalță plini de potență nu mai puțin de 136 vulcani, dintre care 28 în furioasă activitate. Trecem în diagonală scăzută pe deasupra unor insule a căror vegetație izbucnește atît de prodigios spre soare, încît de la înălțimea zborului nu zărim nici un petic de pămînt dezgolit. Pe lîngă aceste insule ispititoare a trecut, poate, pe bordul „Victoriei“, ultima rămășiță a „Armadei“ magellaniene, nepotolitul Pigafetta transcriind cu credulitate în jurnalul său mirajele și născocirile malaezilor care îi spuneau că pe insula de colo ar locui niște oameni de-o șchioapă, cu urechi atît de lungi încît cu una se pot înveli, iar pe alta se pot

culca, și că pe insula de colo ar fi numai femei care, deși n-au voie să se atingă de vreun bărbat, rămîn totuși însărcinate... Mai puțin creduli, portughezii, atrași aici de mirosul aromat al mirodeniilor, și-au spălat din belșug lăncile în sîngele indonezienilor din insulele Moluce, din Sulawesi și Flores.

Minusculei Olande, ambiționată să țină sub călcîiul ei un popor de douăzeci de ori mai numeros și un arhipelag mai vast decît Europa, îi trebuiseră mai bine de două sute de ani pînă cînd să-și înfigă steagul în ultima insulă indoneziană. Pentru asta stropșise în pielea măslinie a băștinașilor atîta praf de pușcă cît ar fi fost necesar reeditării erupției vulcanului Krakatau și vărsase atîta sînge cît ar fi trebuit pentru a așterne un covor roșu din Java pînă la picioarele tronului din Amsterdam.

În 1883 fabuloasa erupție a vulcanului Krakatau făcuse 36.000 de victime. Puțin! Între 1825 și 1830 olandezii uciseseră în înăbușirea unei singure răscoale, vulcan al mîniei poporului din Java centrală — aceea a lui Diponegoro din Djokjakarta—peste un sfert de milion de javanezi.

LA ȘASE GRADE SUB ECUATOR—INSULA JAVA

Dar, în ultimele minute de zbor, la capătul unei călătorii de zece mii de kilometri ne aflăm deasupra Javei eliberate de colonialism. Am coborît șase grade de la ecuator, adică 666 kilometri, și jos, invadată de umbrelele zimțate ale cocotierilor, se așterne Djakarta. Uriaș trapez de țiglă roșie și palmieri, cu o bază sprijinită în mare, iar cu un virf ascuțit înfipt în adîncul Javei. Mozaicul cărămiziu al acoperișurilor de olane pare o uriașă platoșă din solzi ruginiți aruncați în mijlocul unei păduri de banani și palmieri. Pe alocuri răzbate albeața unor clădiri monumentale, sticla și aluminiul unui mare stadion, clădirea de 13 etaje a hotelului „Indonezia“, forfota cartierului comercial sau tihna de lux a cartierelor aristocratice. Trei magistrale taie în lung trapezul, autostrăzi de asfalt cenușiu, ce converg spre un punct de pe coastă de unde pornesc să lege de oraș marele port al Djakarta, Tandjong Priok. O ultimă aplecare a avionului spre stînga, ceea ce face ca panorama orașului să ne apară pe verticală, ca o machetă mișcată de mina unui uriaș. Și după ce simțim sub fuselaj zvîcnetul trenului de aterizaj scos pentru contactul cu pămîntul, vedem salutîndu-ne cu brațe verzi, ca niște bătăi de aripi puse în mișcare de curentul de aer stîrnit de apropierea avionului, palmierii de la marginea aeroportului Kemaoran. Dar abia cînd în fața nerăbdării noastre se deschide ușa avionului în care pînă acum domnise răcoarea aerului condiționat, simțim cu adevărat că ne aflăm la tropice. Djakarta te primește cu nevăzute brațe de căldură, care te asaltează din toate părțile, te învăluie, te copleșesc, îți pătrund întreaga ființă, luîndu-te prizonier. Cel mai cuminte lucru

e să lepezi tot ce ai călduros în îmbrăcăminte, să-ți acoperi creștetul cu ceva alb și să te crezi pe litoralul Mării Negre în luna lui cuptor. Acestea sînt tropicele. Deasupra pistei de aterizare aerul joacă încreștit de căldură, avionul care abia a trecut prin temperaturi de minus 32 de grade respiră zăduf, în depărtare au încremenit umbrelele traforate ale cocotierilor, iar în față ne suride cu două șiraguri de dinți făcuți parcă din albeața miezului de nucă de cocos un indonezian măruntel, cu părul negru ca smoala și fața măslinie de pe care ne privesc cu prietenie doi ochi de mură coaptă. După îmbrăcăminte, pare hamal la aeroport. Se apleacă după bagajele noastre de mînă spunîndu-ne ceva din care distingem cuvîntul „rumani“ urmat de „sudara-sudara“.

— Ce spune?

— Zice că dacă veniți din România ține să vă ducă bagajele gratis. Pentru el sinteți „sudara-sudara“ Adică? Adică frate-frate sau mai corect, explică interpretul, frați.

Reporterul ține să-și noteze aceste cuvinte în carnețel. Cere interpretului să i le scrie. Acesta așterne apăsat literele latine ale cuvîntului „sudara“ după care pune cifra doi.

— Ce înseamnă asta?

— Pluralul. În indoneziană, pentru a face pluralul, cuvîntul se rostește de două ori. În scris, se pune după el cifra 2. E simplu, nu?

Desigur, simplu. Sîntem deci „sudara“ la pătrat. Ne convine de minune. E primul contact cu tropicele indoneziene.

Cine își imaginează Djakarta ca pe un oraș tipic oriental nu-și poate forma o imagine reală despre capitala Indoneziei. După o săptămînă petrecută între zidurile ei ai reușit să-i stabilești coordonatele urbanistice, să-i simți sau, mai precis, să-i intuiești ființa. Între impresia de neșters de la primul drum prin oraș, cu imaginile întipărite solid pe retină, și momentul în care, familiarizat deplin cu orașul, ți se pare că te afli în el de o viață întregă, s-a consumat un întreg proces de cunoaștere și de apropiere.

UN PICOLO SCAPĂ TACÎMUL

În orice caz nu-ți trebuie mult timp pentru a înțelege că nu în cosmopolitul hotel „Indonezia“ vei descoperi Indonezia. Construit de japonezi în contul datoriilor de război, concesionat pentru cinci ani marelui concern american „AN Intercontinental Hotel“ și administrat de un afacerist european, hotelul acesta cu saltele și perne de masă plastică, cu mochetă de masă plastică, cu tapet de masă plastică și masă de masă plastică, cu aer condiționat și cu piscină, cu baruri și restaurante, deservit de o armată mută și surizătoare formată din o mie cinci sute de tineri indonezieni aproape copilandri, a fost destinat, după cum ne declară administratorul său, în exclusivitate occidentalilor. El a fost în așa fel conceput și organizat, încît omul de afaceri yankeu sau venerabila doamnă turistă americană poposiți în Indonezia, să se simtă în țara celor zece mii de insule, cu miile ei de temple și monumente multisekulare, ca la ei acasă. Indonezia începe însă dincolo de grilajul de fier forjat, dincolo de portalul de marmură neagră, dincolo de albastrul dulce al piscinei, în pădurea de cocotieri aplecată ocrotitor peste acoperișurile de olane roșii. Dincolo ride în voia ei sau plînge, trudește sau cîntă, dansează și suride după cum îi pofteste inima, celor ce îi sînt sudara-sudara sau prieteni. Aici, cei o mie cinci sute de tineri sînt învățați să suridă cu orice prilej și mai ales să fie întotdeauna servibili. Iată însă că unul dintre ei comite o imprudență. Se aude un zdrăngănit de tafimuri și vociferarea reținută a unui client.

Un pocnet de degete și în fața maitre d'hotel-ului se prezintă surinzînd cu vinovăție micul delincvent.

— Este pentru a doua oară.

— Yes, Sir — suride băiatul.

— Mai ai un dolar amendă.

— Yes, Sir — suride băiatul.

**UNDE
ERUPE
KRAKATAU**

Impunătoarea clădire a hotelului „Indonezia“ și taxiul-tricicletă — două imagini pe care le întâlnești de oriunde ai privi Djakarta.

— Și cu asta de azi doi...

— Domnul e olandez Sir, m-am fisticit...

— Tu, boy, trebuie să uiți asta. Aici nu există olandezi. Ci numai oaspeți. Ai înțeles, boy?

— Yes, Sir...

— Ai doi dolari amendă.

— Yes, Sir...

Aflu mai tirziu că asta echivalează cu venitul tînărului, exceptînd casa și masa pe care i le asigură hotelul, pe numai...douăzeci de zile de muncă.

Cum să-l faci însă pe tînărul indonezian să uite că olandezul era stăpînul de ieri, cel urît din străfundul inimii? Părinții tînărului erau bătrîni girbovi la 45 de ani; media de vîrstă în țara cu o natură cu adevărat paradisiacă abia trecea cu ceva peste 30 de ani, în timp ce blonzii stăpîni olandezi erau încă viguroși la 70 de ani și băteau performanțele longevității!...

DJAKARTA E O SURPRIZĂ

Ieșim în oraș. Ceea ce din avion ni se părea capabil a fi cuprins într-o singură

îmbrățișare, ne apare acum de necuprins. Oraș pentru trei milioane de oameni, Djakarta e înainte de toate o surpriză. Contrar descrierilor care situau Djakarta în galeria orașelor tipic orientale, turtită la pămînt, murdară și cenușie, capitala Indoneziei are un pregnant profil propriu în care cele mai noi atribute urbanistice și arhitecturale nu par niște senzaționale apariții într-o uniformitate de bazar. Pe alocuri, de n-ar fi luxurianta vegetație tropicală și soarele arzător de pe cerul tulbure de atîta căldură, te-ai putea crede în diverse colțuri de oraș european. Domină citadela, uriașul hotel și stadionul Utama, vast complex sportiv cuprinzînd zeci de piste, terenuri, patinoare, săli de gimnastică, poligoane de tir, peluze și tribune pentru 150.000 de spectatori. Pentru construcția aceasta au concurat cei mai capabili arhitecți și ingineri constructori din U.R.S.S. și din Statele Unite. La compararea proiectelor, sovieticii, care au dovedit o mai mare experiență în domeniul unor astfel de construcții, au cîștigat concursul. Mîndri că datorită acestui uriaș complex sportiv au

putut găzdui cea de-a cincea ediție a Jocurilor Olimpice ale Asiei, locuitorii Djakartei nu-și ascund recunoștința și admirația față de constructorii sovietici. Ne mărturisește lucrul acesta primul om întâlnit lângă cupa de beton și aluminiu a stadionului, în interiorul căruia, în jurul terenului de fotbal, încap o sută de mii de spectatori. Nu ne-am putut înfrîna curiozitatea de a-l opri, nu atât pentru a-l întreba despre stadion, cât pentru a-l face să ne dezvăluie una din particularitățile vieții locale. E un ospătar ambulant cu birtul atârnat de cobiliță sub forma unor lăzi, vase și măsuțe ale căror sertare mustesc de mîncăruri semipreparate. O mică sobiță tronează peste tot marafetul; pe plita acesteia, la cerere, se pot prepara în câteva minute mîncăruri pentru cele mai dificile gusturi locale. Cîteva ceșcuțe de porțelan țin loc de veselie sau, și mai simplu, în acest scop se folosește un teanc de fișii din frunze de banan—aromata hîrtie de ambalaj a indonezienilor. Un astfel de birtaș cu cămara și bucătăria în spate, instalat întotdeauna prin locurile aglomerate, poate hrăni cu o dexteritate nu mai prejos de diversitatea bucatelor, o întreagă armată de indonezieni. Clientii se așază pe vine, poziția pe care omul din această parte a lumii o găsește cea mai comodă, și încep să mînce. Am încercat o dată, pentru cîteva rupii, gastronomia unei astfel de bucătării ambulante. După prima îmbucătură mi-a devenit absolut indiferent ce a urmat. „Gustarea“ fusese în așa hal de ardeiată, încît cel mai bun lucru a fost s-o iau din loc fluierînd de usturime „Pe Mureș și pe Tîrnave“.

Urmînd oricare din cele trei magistrale care taie orașul în lung, trecătorul face fără să vrea o secțiune în stratificarea socială a Djakartei. La nord și sud—marile aglomerații, cartierele muncitorești, unul prelungindu-se cu un vîrf al trapezului spre interiorul insulei, altul e atît de coborît spre coastă, la ieșirea canalelor de scurgere în mare, încît periferia și locuitorii ei duc o viață semilacustră. La mijloc — capitala administrativă cu edificii somptuoase în stil colonial modern, înconjurată de o parte și de alta a spațiilor verzi de cartierele de vile locuite de burghezie. Prin mijloc, orașul e tăiat de un canal de scurgere din lungul căruia fotografii și-au recoltat întotdeauna așa-zisul „pitoresc“ al Djakartei. Ca o arteră spre care converg toate rețelele de apă ale orașului, canalul acesta cu apele lui tulburi, cu digurile spoite cu var, concentrează pe firul său toate spălătoresele orașului. Cu o cîrpă udă în mînă, pe care s-o izbești cu putere de scările digului înmuind-o din cînd în cînd în canal, aici ai putea auzi aceeași sporovăială ne-

ostoită a spălătoreșelor de pe canalele tuturor orașelor ce se pot mîndri cu o astfel de podoabă. Occidentalii au identificat-o cu Djakarta și, dintr-un oraș puternic, cu un trecut glorios și un prezent în plină modernizare, n-au văzut decît șanțul de scurgere. Dar din maculatura etnografilor reacționari care nu voiau să vadă la poporul de aproape o sută de milioane decît aspectele de viață cele mai retrograde, obiceiurile cele mai arhaice, triburile cele mai îndepărtate de punctele de civilizație, cele mai sărace și mai primitive sate, războiul clar scopul justificării prezenței omului alb aici, a colonialistului „civilizator“ care nu adusese cu el din Europa decît arma de foc și maxima de memorie romană „Divide et impera“.

REPLICA UNUI MUZEU

Muzeul Djakartei, vast tezaur al comorilor spirituale date lumii de talentul unui popor de rar întîlnită diversitate, contestă prin cel mai grăitor limbaj această concepție. Tezaurul arheologic de aici e un uriaș depozit al splendorilor trecutului, mărturie a unor culturi și civilizații de trei ori milenare.

Secția etnografică strînge în cîteva încăperi tot ce este mai caracteristic vieții insularilor răspîndiți pe un arhipelag de vastitatea Europei, de la nordul Sumatrei pînă la Irianul de Vest. Djakarta însăși se regăsește aici în imagini dispărute și în documente. Cucerind Java, olandezii s-au oprit sub zidurile Djaiaikartei (Fortăreața Gloriei), neînvinsă pînă în secolul XVI. Neputînd s-o invadeze, olandezii au cerut sprijinul englezilor împreună cu care au transformat fortăreața în ruine. Pe vatra ei fumegîndă încă de marile incendii și mustind de singele vărsat, au înălțat fortăreața Batavia, în care cuceritorii au adus meșteri chinezi și i-au pus să sape canale în stilul „patriei-mame“. Prosperitatea noii cetăți a fost stăvilită de valul de holeră din 1732 care i-a decimat populația dar, mai ales, de neîncetatele lupte cu indonezienii veșnic în revoltă. Abia după 90 de ani, la recîștigarea Indoneziei pierdute de olandezi în urma războaielor napoleoniene, Batavia redevine principalul centru al dominației lor. De data asta însă poporul o numea Djakarta, identificînd metropola javaneză cu capitala virtuală a patriei oprimate. Aici a luat ființă în 1920 Partidul Comunist al Indoneziei, aici mișcarea progresistă a tineretului indonezian a proclamat în 1928 lozinca: „O țară, o națiune, o limbă, un steag!“ Și tot aici s-a proclamat, în 1945, independența Indoneziei. Dar adevărata eliberare n-a venit pe tavă. După trei ani și jumătate de război și de ocupație japoneză, la auzul proclamării

independenței unei țări pe care de mult timp leul britanic visa s-o transforme într-un domeniu al său, englezii cer învinșilor japonezi să păstreze „ordinea“ în Indonezia pînă la sosirea lor. Urmează cinci ani de neîntrerupte lupte duse atît pe baricadele ridicate de partizani, cît și la masa tratativelor, cinci ani de mașinații imperialiste patronate de cei trei preținși stăpîni ai Indoneziei, Olanda, Anglia și Statele Unite; pînă cînd, cu sprijinul ferm al Uniunii Sovietice în toate forurile internaționale, Indonezia să-și cîștige cu adevărat independența și să se proclame republică în august 1950.

Strada Djakartei ne reprimște de fiecare dată în freamătul ei cu toată căldura tropicelor și exuberanța indonezienilor. Bărbații sint de statură potrivită, mai mult scunzi, rar depășind 60 de kilograme în greutate și cu expresii de o seninătate însoțită. Femeile lor par uneori făcute din filigran. Poartă fuste lungi din batic înflorat, sari-uri înfășurate pe trup pînă la subsuori, eșarfe de voal sau bluze transparente. Nasul fin, drept, cu nări fremătătoare; ochii mari sint migdale de Orient în albul cărora joacă irisul de acaju plin de strălucire; dantura lor de o sănătate și o albeață ce i-ar face pe mulți fabricanți de pastă de dinți să ceară secretul, formează sub strălucirea ochilor triunghiul de lumină de pe aceste fețe.

Pe stradă forfotesc mașini de litraj redus, scutere-taxiuri pe trei roți, trăsuri trase de ponei, mii de biciclete și motociclete. Vișinia „Javă“ cehoslovacă se comportă excelent sub soarele tropical din Java. Grația indonezienelor devine evidentă de la prima privire aruncată străzii cu forfota ei velocipedică. N-am văzut nici o femeie care să se așeze altfel pe locul din spate al unei motociclete sau biciclete, decît cu ambele picioare într-o singură parte, evitînd astfel înaspetuosul călărit motorizat. Lipsesc tramvaiele și troleibuzele. Transportul în comun e făcut de preferință cu tricicletele, mici cupeuri mișcate velocipedic. Printr-o recentă hotărîre a guvernului, ricșele trase de „oamenii-cai“ înhămați la hulubele mizeriei au fost interzise. Mica mecanizare a luat cu asalt strada, monopolizînd aproape în întregime transportul. Se circulă numai pe partea stîngă a drumului.

UNDE ORIENTUL REINTRĂ ÎN DREPTURILE TRADIȚIONALE

Străbăteam cu greu acest furnicar pe care numai rectilinile autostrăzilor reușesc să-l descongeseze, pentru a vizita portul. Aici, Orientul reîntre în drepturile lui tradiționale. Bazarul se așterne în kilometri de barăci care vînd orice, cumpără orice, ieșind la tot pasul în calea celor ce mișună într-un continuu du-te-vino. Se aud chemări invitative spre tarabele încărcate de marfă, rostite în toate limbile Orientului îndepărtat. Apariția europenilor stîrnește imediat chemări în engleză. Văzîndu-ne prea puțin convinși să ne apropiem de la insistențele lor rostite într-o engleză peltică, neguțătorii de artizanat ne invită rusește:

— Davaite posmotrim, posmotrim... Davaite, desevo... (Haideți să privim, să privim... Haideți, ieftin.)

— Skolko?—întreb de preț, arătînd spre o minunată împletitură de rafie.

— Sorok, sorok, sorok i pol sorok (de trei ori patruzeci și o jumătate de patruzeci).

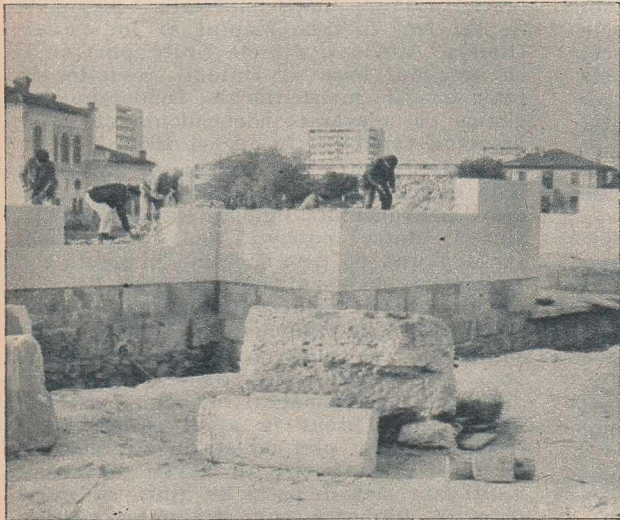
Rîdem, cu hohote. Rîde cu toată fața și indonezianul, convins de voioșia noastră că nu îi vom scăpa. Eventual, lasă mai jos, la sorok, sorok, sorok. Și, bineînțeles, cumpărăm la sorok, sorok.

Și totuși, am spus prea puțin despre Djakarta. Deși între reporteri se spune că pentru a scrie despre o țară trebuie să fi stat în ea ori numai șapte zile ori șapte ani (și eu am stat în Djakarta exact șapte zile), simt că maxima gazetărească nu e decît o glumă.

Deocamdată, fără să fi epuizat tema, atît. Ne vom întîlni în Java centrală, în lungul celor șase kilometri de basoreliefuri de la Borobudur. Căci din cele zece mii de insule ale Nusantarei, nu vom privi decît două și, deocamdată, un colț dintr-una singură: Djakarta, orașul de care vom rămîne mereu îndrăgostiți.

Doar în bazarul comercial Orientul intră mai deplin în drepturile lui.

SE RESTAUREAZĂ ZIDURILE CETĂȚII TOMIS

Săpăturile făcute în ultimii ani de colectivul Muzeului de arheologie din Constanța au scos la iveală noi urme ale cetății antice Tomis, clădită de către coloniștii greci în secolul al VII-lea î.e.n. Printre acestea este și zidul de incintă al cetății.

În fotografie se vede partea exterioară a zidului din-

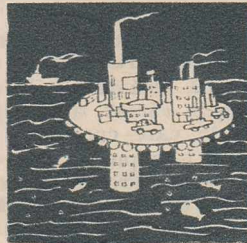
spre nord al cetății din epoca romană (sec. III e.n.). În momentul de față zidul cetății de incintă se restaurează.

Totodată se restaurează „Turnul măcelarilor” care era legat de acesta. Turnul se numea astfel pentru că era construit și apărut în caz de război de cel ce făceau parte din breasla măcelarilor.

ORAȘE ALE VIITORULUI

Orașele ce vor pluti pe mări și oceane sînt încă de domeniul viitorului. Dar proiectul unei asemenea așezări a fost elaborat de un colectiv de ingineri japonezi, condus de profesorul Klenori Kukutake. Format din cîteva microraloane așezate fiecare pe cîte o gigantică placă cu diametrul între 500 și 800 m, orașul va fi ținut la suprafața apei de o ghirlandă de uriașe pontoane sferice. Un parapet înalt îl va feri de valuri în timpul furtunilor.

Pe placa-fundament se vor așterne magistrale, vor fi situate magazine, stadioane, scuaruri, terenuri de aterizare pentru elicoptere etc. De partea de jos a plăcii vor fi „suspendate” blocurile de locuințe, de la ale căror ferestre oamenii vor putea admira minunățiile lumii submarine. De formă cilindrică, clădirile se vor cufunda pînă la 30 m sub nivelul mării. Instalații de climă artificială le vor asigura locuitorilor orașului plutitor condiții de viață normale.

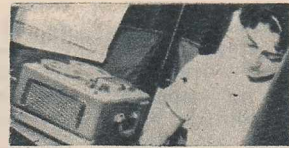
POLI PLIMBĂREȚI

Cine nu știe că polii magnetici se deplasează și că înainte cu sute de milioane de ani nu se găseau acolo unde sînt situați azi? Nici specialiștii nu bănuiau însă cu ce viteză se desfășoară acest proces. Nu bănuiau acest lucru pînă de curînd, cînd un grup de oameni de știință din Noua Zeelandă au stabilit că într-un interval de 50 de ani — pe ceasul geologiei, o fracțiune de secundă! — polul magnetic de sud a parcurs... 500 de kilometri! În prezent acesta se găsește la o distanță destul de mare de cel geografic, în apropierea cercului polar.

O VOPSEA-MINUNE

Specialiștii din Tokio au realizat o vopsea care nu suferă modificări nici măcar la o temperatură de 3.500°C. O bucată de sîrmă de oțel acoperită cu această vopsea a fost încălzită pînă la 1.500°C fără să se topească.

COAFURĂ ȘI... MUZICĂ

Într-un salon de coafură din Cluj s-a pus în aplicare o interesantă inițiativă. Căștile pentru uscatul părului au fost prevăzute cu mici difuzoare puse în legătură ca un magnetofon care

transmite muzică distractivă; așa că timpul destinat genderii sub cască trece mai repede și, evident, mai plăcut.

Fotografiile de S. STEINER

Colțul cosmeticiei

BAIA FACIALĂ DE ABURI

Folosită în mod rațional, baia de aburi este foarte indicată pentru îngrijirea tenului. Dacă acesta este încărcat cu puncte negre sau este afectat de seboree, e bine ca baia de aburi să se facă săptămînal; dacă tenul e sănătos — este suficientă o singură baie pe lună.

Iată cum procedăm: Într-un vas mai mare fierbem apă și apoi aruncăm înăuntru un pumn de flori de mușetel sau flori de nalbă. Ne acoperim capul cu un prosop și ne aplecăm deasupra vasului. Timpul de expunere la aburi este de 10-15 minute. În

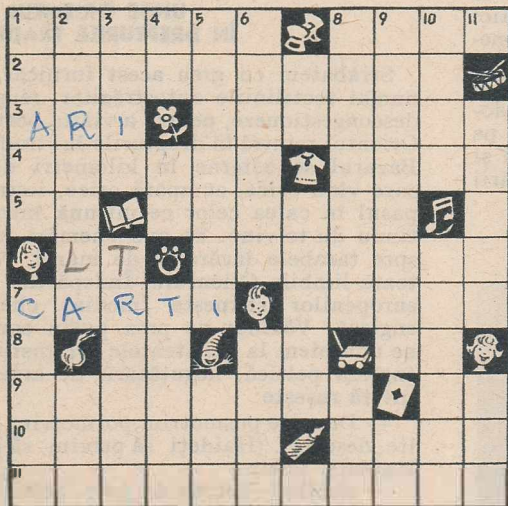
prealabil însă, să nu omitem să ne curățăm obrazul cu unul din mijloacele cunoscute (apă și săpun ori loțiuni alcoolizate în cazul unui ten gras și un lapte demachiant în cazul unui ten uscat). Indiferent de calitatea pielii, în jurul ochilor se aplică o cremă hrănitoare. Pentru a nu-i irita, ochii să fie protejați, acoperindu-i cu tampoane de vată.

După baia de aburi tenul va fi ușor curățat de toate impuritățile, apoi se dezinfectează și se aplică o mască hrănitoare.

Georgeta MĂLIN

CUVINTE ÎNCRUCIȘATE

Infantilă

ORIZONTAL: 1) Obiectul pedagogiei (sem.) — Cîntec în... ton cu biberonul! 2) Ca o mamă cu zece de copii! 3) Măsură agrară — Nu-i plac gogoșile! 4) Sentiment în exclusivitate masculin... — ... și funcția respectivă pe... schema familială! 5) Carte de joc (nu de joacă) — Părînte negativ în basme. 6) Locotenent (abr.) — Cu șosele, cu momete (pl.). 7) Locutare ale ghozdanului — Cîntă craniană (pl.). 8) Refren de sugar! — Cere! — Veșminte bivocalice. 9) Nimic nu-i place... — Curs! 10) Îi vegheau pe Ionică în nopți humulestene! — De carte sau ... de carne! 11) Cumințe, ordonat.

VERTICAL: 1) Storce lacrimi celor mici și celor

mari, fără deosebire! — Mod delicat de a caracteriza un leș... 2) Odorul mamei! — Oraș în Italia. 3) Pui alintat... în Maramureș — Ca nasul la... etaj! 4) Pană — Epocă — Pedagog-amator alintat! 5) În arsenalul copiilor răzgiați! — Matei gîscașul își chema cîrdul! 6) A fixa privirile — Material pentru rochii sau... tălpi! 7) În abecedarul... chirilic! — Prefix pentru raci și înapoi! 8) Creare — Verb conjugat de silitori. 9) Se irită ușor (pl.) — Oraș legendar lângă Memphis. 10)... Și o zeltă din basmele egiptene — Gura unui picic de 7 ani sau a bunicului său de 70! 11) Trăsătură de caracter cultivată de pedagogi — Ipotești, Humulești, Liveni (sing.).

DIN TOATĂ LUMEA

Ce reprezintă fotografia?

Cinci generații...

În căminul familiei suedeze Kallberg trăiesc laolaltă membri a... cinci generații. Fotografia de față a reușit să-i strîngă pe toți cinci. Cel mai mic dintre ei, Michael, este în vîrstă de 3 luni, iar cel mai mare dintre membrii familiei Kallberg este străstrăbunica lui Michael, numărită 88 de ani. Celelalte personaje din fotografie sînt, cum puteți bănui, mama, bunicul și străbunica micuțului Michael.

100.000 de tizi...

Cîți cetățeni cu numele de Ivanov locuiesc în capitala Uniunii Sovietice? Mulți, foarte mulți. Mai precis, circa 100.000. Dintre ei 800 sînt tizi... totali: Ivan Ivanovici Ivanov. De asemenea printre moscovii se numără 80.000 de Smirnovi, 50.000 de Petrovi.

O AFACERE CU... CÎNTEC ÎNTR-UN PRINCIPAT... DE OPERETĂ

Parisul amenință:

„Nimic nu mai cade!”

Monte Carlo dă replica:

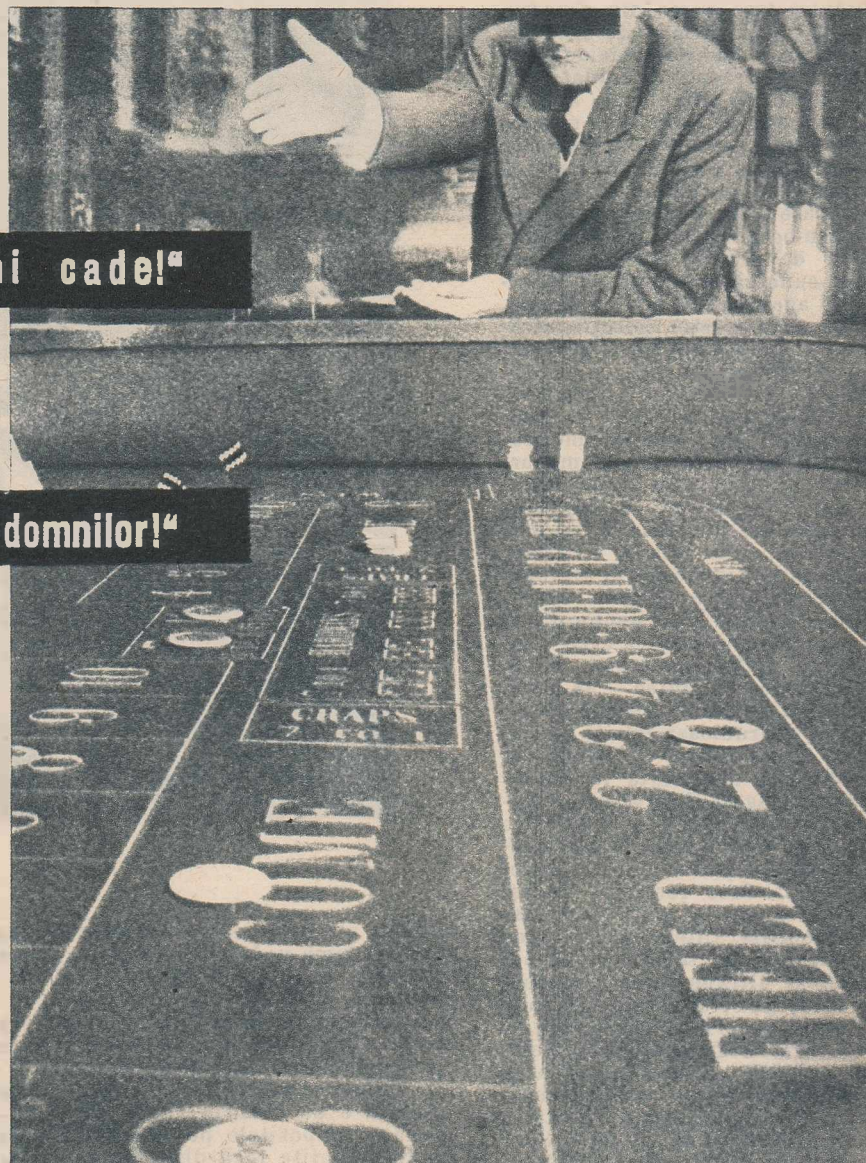
„Faceți jocurile, domnilor!”

DE CE A INTERVENIT FOSTUL VICECONSUL AL STATELOR UNITE ÎNTR-UN CONFLICT ÎN CARE FRANȚA ȘI MONACO ÎȘI DISPUTĂ „DREPTURILE” ASUPRA UNUI POST DE RADIO PARTICULAR, EMIȚÎND DE PE TERITORIUL SAAR-ULUI, ADICĂ DIN R. F. GERMANĂ...

Începînd cu data de 13 octombrie, la „frontiera” dintre Franța și minusculul principat de Monaco au apărut niște persoane foarte... „ciudate”. Se numesc vameși. Ei opresc pe călători și le pun o întrebare neobișnuită în acel loc: „Ce aveți de declarat vamei?”

De la aceeași dată, locuitorii Franței, ca și cei din Monaco, au obligația de a-și timbra dublu scrisorile. Poșta franceză veghează. Principatul a devenit brusc, prin hotărîre oficială luată la Paris, „țară străină”.

Dacă s-ar reduce la aceasta, „conflictul” n-ar fi chiar atît de serios și el n-ar interesa decît pe glumeții care trec special cu bicicleta pe la vamă ca să poată declara grav autorităților cite... o cutie de chibrituri. De fapt e vorba de ceva mult mai de amploare. E vorba de ceva care a făcut la un moment dat ca jandarmii din Marsilia să primească ordinul de a fi pregătiți pentru... un marș asupra principatului; ca serviciile franceze de gaz, apă și electricitate să primească ordinul de a opri funcționarea liniilor și conductelor spre Monaco etc. Ce anume? Să vedem cu de-amănuntul.

S rrrr! Bila ruletei a început goana nebunească, în cerc. Unde se va opri? Pe ce număr? Care culoare? „Pair” sau „Impair”? Zeci de perechi de ochi o urmăresc cu clipiri de emoție. Un amator de calambururi a spus odată: „La Monte Carlo, ochii privesc cu... sufletul la gură”. Bila face și desface bogătași. Ruleta, mesele de „chemin de fer” sînt la Monte Carlo instituții foarte rentabile; acest orășel și-a dobîndit prin cazinoul faima în toată lumea celor „plictisiți” din cauza prea multor bani, în toată lumea aven-

turierilor, în toată lumea pasionaților după jocurile de noroc.

Monte Carlo nu e însă decît o bucătică de Monaco. Iar Monaco e o bucătică (și încă foarte, foarte mică) de Coasta de Azur. El datează totuși din evul mediu și păstrează, cu fast și pompoane, trăsături ale orînduirilor de atunci...

PRIN „GRĂȚIA LUI DUMNEZEU-PRINȚ PESTE... 1,5 KILOMETRI PĂTRAȚI

Principatul de Monaco e de fapt o enclavă a departamentu-

lui francez „Alpii Maritimi“. Așezată pe țărmul Mediteranei și întinsă pe o suprafață de 1,5 km p, pitoreasca țărișoară dispune — după statistici — de o populație de 21.000 de suflete. Ceea ce nu spun însă decât numai rar și mai discret publicațiile oficiale, e că, din aceste 21.000 de suflete, mai puțin de 3.000 aparțin cetățenilor principatului. Restul sînt... suflete de pripas.

De ce s-au pripășit aici aceste „suflete“ și pe cine reprezintă, o să vedem însă puțin mai departe. Deocamdată să vedem cine e mai mare peste țara care, pînă mai ieri, făcea parte — cum spune „Larousse“-ul — „din teritoriul vama francez“, țara care n-are monedă națională și a cărei bancă — azi denumită „Societatea bancară monegască“ — se chema pînă acum cîțiva ani „Banca metalelor prețioase“. Mai mare e Rainier al III-lea, prinț „prin grația lui Dumnezeu“ și care conduce cu puteri absolute treburile statale. Rainier face parte din dinastia Grimaldi și cîrmuiește dintr-un palat păzit cu strășnicie de carabinieri îmbrăcați ca soldații din operetele lui Offenbach. Schimbarea gărzii la palat e un spectacol oferit gratuit turiștilor care n-au ce face pînă la deschiderea cazinoului. Se mai oferă turiștilor care vin în Monaco și un muzeu oceanografic, ca și o grădină de plante exotice despre care cunoscătorii spun că reprezintă agonisiri de mare valoare.

În afara acestor colecții, alcătuite și expuse după criterii rigurose științifice, în Monaco circulă liber cîteva piese de mare interes pentru cronică mondenă a „magazinelor“ europene și americane. În fruntea lor se află miliardarul armator grec Aristot Socrate Onassis, al cărui iaht reunește des în saloanele lui personalități din lumea artistică, politică și financiară a Europei occidentale și a Statelor Unite. E tocmai acea lume denumită cu o expresie englezească „High society“ (înalta societate) și de care vorbea un cîntec — la modă acum cîțiva ani — interpretat cu succes de frumoasa actriță americană Grace Kelly. Azi frumoasa actriță nu mai cîntă în public nici un șlagăr. E prințesa de Monaco și a devenit și ea o atracție turistică a țărișoarei în care specialiștii nu pierd nici un prilej pentru a face reclamă. Însăși căsătoria ei cu prințul a fost gras folosită. Cîteva companii de construcții au „trîntit“ rapid noi hoteluri ultramoderne, scontînd pe afluența celor amatori să vadă „star“-ul american cu coroana pe cap. De altfel în legătură cu această căsătorie „comentatorii“ n-au lămurit nici acum dilema: cine a făcut o mezalianță? Talentata Grace, luîndu-l de soț pe Rainier de Monaco — sau Rainier aducînd-o pe „Miss Kelly“ în palatul Grimalzilor? Întrucît istoria n-a avut încă vreme să se pronunțe, se pot reține doar unele interpretări care, desigur, nu angajează decât pe autorii lor. De pildă opinia unui ziarist de la un „magazin“ franțuzesc: „Cine a făcut mezalianța nu se știe, cert e însă că, prin căsătoria dintre un principe de Monaco și o americană, Statele Unite au dobîndit în sfîrșit un prieten solid în Europa“...

PREA MULȚI REGI (AI FINANTELOR) PENTRU UN SINGUR PRINȚ

Oricum, în acest principat de Monaco — cel mai mic stat din

lume — s-a petrecut un fenomen care la prima vedere ar părea de neînțeles. Spre el au început să se scurgă capitaluri din ce în ce mai însemnate. Regii marii finanțe și-au îndreptat privirile spre cochetul stătuțel de pe malurile însorite ale Mediteranei. Explicația e de ordin... fiscal. În Monaco, impozitele pe beneficii au fost abolite încă din 1869 de către străbunicul lui Rainier, Charles al III-lea. Constituția votată la 1911 nu le-a restabilit. Franța — țara tutelară a principatului — a confirmat acest regim mai întîi prin tratatul de uniune vamală de la sfîrșitul secolului trecut, reconfirmîndu-l apoi în 1918. În virtutea acestui sistem, cetățenii statului Monaco, francezii care locuiesc acolo mai mult de cinci ani, ca și societățile care primesc autorizarea prințului (deci, practic, toate marile trusturi care-l cointereesează pe bravul monarh) nu plătesc nici o taxă proporțională pe venituri, nici un fel de patente etc. La rîndul lor, imobilele nu sînt supu-

Acesta este principatul de Monaco — în fapt o enclavă a departamentului francez „Alpii Maritimi“. Cifrele indică: 1 — castelul lui Rainier al III-lea; 2 — cazinoul; 3 — plaja; 4 — calea ferată; 5 — noua „regiune“ industrială a Monaco-ului; 6 — centrul comercial internațional, unde se relevă impozantul bloc „Sun Tower“.

Dilema lui Rainier: să cedeze în fața pretențiilor franceze sau să-i trimită la război pe cei... 50 soldați ai săi, cu cele două tunuri din palatul său!...

se nici unei taxe funciare. Iată de ce în Monaco și-au instalat sediile zeci de mari societăți care, beneficiind de neplata impozitelor, știau desigur să plătească — benevol — nescrișul impozit către romanticul prinț, prezentat de toate revistele vieții mondene ca un etern îndrăgostit. Majoritatea firmelor instalate în Monaco sînt franceze. Nu degeaba Franța e sora mai mare, care dă principatului și moneda, și limba oficială, care-i dă apa, gazul și electricitatea, care-i negociază acțiunile la bursa din Paris, în fine care-i dă ministrul cel mai important („Ministrul de Stat” din Monaco reprezintă de fapt Franța).

Dar Monaco înseamnă totuși numai 1,5 km pătrați de Europă. Și într-o zi regii au devenit prea mulți. Prea mulți ca să nu se ia la ceartă între ei, ca să nu încerce să se alunge unii pe alții. „Bietul” Rainier al III-lea ce era să facă în această situație? A început să înțeleagă că pentru un singur prinț sînt prea mulți regi. Și — logic — a pornit operația de selecționare după criteriul „rămîne cine dă mai mult”. Pentru a putea acționa, însă, avea nevoie să lichideze chiar și bruma de forme care-i umbreau caracterul absolut al domniei. Exista în Monaco un „Consiliu național”. Potrivit constituției, acesta avea dreptul de control asupra stabilirii bugetului statului și asupra cheltuirii fondurilor. Practic, însă, Consiliul nu avea mijloace de investigație. Și cum membrii lui cereau insistent astfel de mijloace, bunul prinț Rainier al III-lea medita de mult la găsirea unor forme care să rezolve radical toate problemele. Le-a găsit în 1959. La 24 ianuarie, Rainier anunța prin ordonanță suspendarea constituției și a Adunărilor alese: Consiliul național și Consiliile comunale. Pentru a lua această măsură Rainier trebuise să se asigure doar de un singur lucru: că Parisul nu va protesta. (Acordurile prevăd că „Monaco-ul va duce o politică în conformitate cu interesele Franței.”) Or, Parisul nu a protestat. Era epoca în care banca monegască nu se supărase încă pe grupul de financieri francezi interesați în

societatea „Imagini și sunet”... Această societate fusese creată în 1949 și era destinată să finanțeze, sub regimul fiscal din Monaco, existența a trei posturi particulare de radio și televiziune: „Télé Europe nr.1”, „Télé-Sarre” și „Télé-Monte Carlo”. Primele două emit de pe teritoriul Saar-ului, care, după cum se știe, face în prezent parte din R.F. Germană. Al treilea emite de pe teritoriul Monaco-ului. Toate trei au principalele redacții și studiouri la... Paris.

Cine garanta acțiunile societății „Imagini și sunet”? Însăși puternica bancă a metalelor prețioase, în care guvernul alteței sale prinț de Monaco investise sume serioase. Dar într-o zi a anului 1955 puternica bancă dădea faliment. Misterul acestei afaceri n-a fost nici pînă astăzi lămurit. Cert e că 76.000 de acțiuni ale societății „Imagini și sunet” erau cumpărate de un financiar francez, dl. Sylvain Floirat, care plătea pe ele un miliard cinci sute de milioane de franci vechi. În Monaco apărea — pe ruinele băncii falimentare — o nouă bancă („Societatea bancară monegască”), iar prințul apărea mai surtător ca toți prinții fermecători din toate happy-endurile de operetă. Sylvain Floirat devenea un personaj de care se vorbea, la Paris ca și în Monaco, cu tot mai mult respect. Se amintea că acest om, care înainte de război începuse — cu o modestă societate de autocamioane — să facă transporturi interurbane în Franța, devenise în timpul războiului din Vietnam unul din marii transportori de trupe (dus și-ntors!) cu societatea lui de avioane „Aigle-Azur”. În 1955 apăruse în Monaco ca „omul providențial” dispus să salveze acțiunile compromise de banca falimentară. Între timp, din 1955 pînă în 1962, acțiunile „Imagini și sunet” cresc continuu. Ele nu rămîn de altfel numai în mîna lui Floirat. 30.000 au fost preluate de statul francez, zeci de mii sînt cumpărate de diferiți „confrăți” — tot francezi — ai lui Floirat, magnați ai finanței legați de industria reclamei și publicității. Dar din Monaco sosesc la Paris știri neliniștitoare: un grup de

financieri italieni au venit cu oferte „interesante” pentru Rainier. Pe de altă parte dl. Martin Dale, consilier personal al prințului pentru problemele financiare și fost viceconsul al S.U.A. la Nisa, sfătuiește pe Rainier „să stimuleze activitatea în Monaco a societăților internaționale”. Pentru magnații francezi semnificația acestor cuvinte e fără echivoc: trusturile de peste ocean vor să propulseze serios capitalul american în Monaco (și de aci pe alte piețe europene). Așadar trebuie „jucat strîns”. Rainier poate face multe sub tentațiile unor astfel de ofertanți și cu astfel de sfetnici. Parisul se sesizează însă prea tîrziu. La 22 februarie 1962 scandalul devine public...

CÎND „DREPTUL DIVIN” E CONTESTAT PE PĂMÎNT

Într-adevăr, la acea dată „Societatea bancară monegască” introduce la Tribunalul civil din Monaco acțiune contra lui Sylvain Floirat, „președinte-director al Societății Europa nr. 1” — prin care numita bancă cere să i se restituie titlurile vindute în 1955.

Pentru a se ajunge aici, timp de cîteva zile și cîteva nopți se desfășurase între Paris și Monaco un război surd dar crîncen.

La 14 februarie prințul Rainier, pînă atunci atît de respectuos față de „interesele Franței”, semna ordonanță prin care interzicea ca acțiunile lui „Imagini și sunet” să mai fie negociate la bursă și aproba cererea de restituire a lor. Dar ordonanțele prințului trebuiau contrasemnate și de ministrul Franței. Domnul Pelletier, care îndeplinea acest rol și care — pînă atunci — nu avusese să se plîngă de docilitatea prințului absolut al Monaco-ului... semnă ordonanța fără să-i acorde atenție. La 16 februarie ea era promulgată, Parisul sesizat de grupul de financieri francezi lezați, iar dl. Pelletier admonestat pentru neatenție. Alergînd la prinț, ministrul cerea desigur, în aceeași zi, retragerea ordonanței. De la Paris sosea o notă a „Quai d’Orsay”-ului prin care Ministerul de Externe al Franței comunica, în

forma cea mai severă, că Rainier al III-lea, prinț de esență divină, este chemat la ordine pe pămînt. Prințul oferea o compensație: încă un articol la ordonanță care să specifice că pot fi exceptate de la dispoziția de a nu se negocia la bursă, acțiunile aparținînd unui stat străin. Răspunsul Parisului era prompt: „Insuficient! Cerem abrogarea întregii ordonanțe!”

La 21 februarie Rainier anunța că a trimis la Paris o delegație care, susținută de cîțiva avocați francezi, să demonstreze „justețea” ordonanței. La Quai d’Orsay delegația bate zadarnic la ușă. Se refuză primirea ei. În noaptea de 23 februarie, dl. Pelletier, ministrul de stat, sosește fără să fi fost poftit la palatul lui Rainier. Are de comunicat lucruri grave: gazele, apa, electricitatea vor fi tăiate, jandarmii din Marsilia sînt gata să pornească pentru... a ataca Monaco-ul. Rainier să știe că Parisul poate merge pînă la răsturnarea lui din tronul cu purpură și aur! Noapte dramatică! Princiarele picioare descind de pe tron; princiarele mîini plesnesc burghez obrazii ministrului ultimativ; princiara gură pornește să toarne cuvinte pe care — după spusele cronicarilor — nu le-ar rosti fără să roșească nici un vechi specialist în cărăușie.

În sfîrșit, ceea ce în presa oficială s-a chemat „întrevedere”, se termină cu invitația lipsită de echivoc adresată de Rainier ministrului: „Ieși afară!”

Rămas singur, prințul de Monaco se chinuie în fața alternativei: cedează totuși sau decretează mobilizarea generală a celor 50 de soldați? Către sfîrșitul nopții, prințul abrogă ordonanța! Posturile de radio și televiziune particulare ale societății „Imagini și sunet” transmit și ele știri: războiul franco-monegasc nu va avea loc! Parisului care a agitat amenințarea „Nimic nu mai cade!”, Monte Carlo îi răspunde prin vocea zecilor de crupieri: „Faceți jocurile, domnilor!” Și „jocul” continuă.

Între Franța și Monaco se duc tratative, se discută problema impozitului pe care ar trebui să-l plătească societățile franceze instalate în Monaco. Rainier vrea mult, Parisul oferă cît mai puțin. Seriozitatea „jocului” se poate deduce cunoscînd cifra de afaceri pe care o realizează societățile franceze cu sediul în Monaco: 40 de miliarde de franci. Iată de ce Parisul denunță — ca „argument” — uniunea vamală și-și postează controlorii la frontieră. Iată de ce norii nu se risipesc deasupra insoiritului principat al Coastei de Azur. Iată de ce conflictul e departe de a fi aplanat.

Iar cetățeanul obișnuit — din Franța ca și din Monaco — cetățeanul care nu are nici acțiuni de negociat, nici oficine de propagandă de protejat, nici beneficii pentru care să caute principate fără impozite — acest cetățean timbrează dublu scrisori-le... O face știind că e, de fapt, cea mai neînsemnată dintre cotele cu care el — eternul plătitor — acoperă toate cheltuielile din orînduirea în care rechinii — în loc să stea cu toții la muzeul oceanografic — bîntuie în lumea finanțelor, cu sau fără titluri politice, cu sau fără coroane princiare, cu sau fără uniuni vamale.

La granița dintre Franța și Monaco vameșii au intrat în acțiune...

Un raport neobisnuit

Schiță de Dragoș VICOL

Ilustrație de Tia PELTZ

Rămas singur în birou, delegatul trustului începu să-și scrie raportul. Era un om meticolos în felul lui și prudent: nu voia să uite sau să treacă ușor peste nici un amănunt al activității sale zilnice când se afla pe teren, fiindcă — vorba lui — „într-un amănunt cît de banal se poate afla cheia unei probleme foarte importante“. De aceea își scria rapoartele către direcția trustului — chiar la fața locului — cît timp toate impresiile și constataările erau „calde“ încă, retrăind totul de la capăt cu o exactitate de care poate numai el era în stare, memorînd discuțiile avute, reconstituind împrejurările și figurile celor cu care lucrase, interpretînd gesturile lor și, mai mult decît atîta, străduindu-se să dea soluții oriunde i se păreau necesare.

De data aceasta însă, inginerul Săniuță, delegatul trustului, era pus într-o situație neobișnuită. Venise la Dornișoara cu mai multe sarcini: să predea un stoc de unelte și materiale: ferăstraie mecanice, piese de schimb, un mic atelier mecanic, mobilier; să instaleze în diferite posturi cîțiva oameni, aduși cu sine: la serviciul producției, la muncă și salarii, mecanic-șef; să prelucereze planul de producție pînă la sfîrșitul anului; să-i însoțească pe inginerul silvic Neculce, venit cu același tren, pe director și pe brigadierul silvic la delimitarea noilor parchete și la marcarea lor și să facă o anchetă. Și tocmai această anchetă îl pusese într-o situație pe cît de neobișnuită, pe atît de dificilă...

„Tovarășe director,

M-am deplasat la Dornișoara conform dispoziției dumneavoastră și am rezolvat în mare măsură sarcinile primite. Am predat cele 10 ferăstraie «Drujba» (cu cel predat motoristului Todașcă Vasile anterior), piesele de schimb, atelierul mecanic, mobilierul și cele două posturi telefonice — a căror instalare a și fost rezolvată — șefului administrativ Scutaru Dumitru, cu forme în regulă, după care am procedat la încartiruirea și instalarea tovarășilor Dumitriu Virgil (serviciul producției), Cozan Ion (muncă și salarii), Neagu Gheorghe (mecanic-șef). Tovarășul Scutaru Dumitru a luat în primire și tractoarele forestiere, și tot materialul administrativ existent, de asemenea cu forme în regulă.

Trebuie să menționez că încă n-am putut sta de vorbă cu directorul. Chiar în momentul cînd eu soseam, dumnealui trebuia să plece la Vatra Dornei, chemat fiind de către raionul de partid. Am prelucrat planul de producție cu ingineră șefă, cu șeful producției — nou numit — și șeful administrativ. În privința delimitării parchetelor, acțiunea este

în curs. Am marcat împreună cu delegatul ocolului silvic circa 50.000 m².

Inginerul Săniuță reciti nemulțumit aceste rînduri. I se păreau prea telegrafice, prea stereotipe, socotînd că le lipsește tocmai ceea ce constituia specialitatea lui: redarea fidelă a fiecărui amănunt, cu interpretări și comentarii minuțioase, cu descrieri și puncte de suspensie ironice sau flegmatice, toate făcute cu intenție: știa că, astfel întocmite, rapoartele sale de activitate erau citite cu interes de către director. De foarte multe ori se întimplase ca în ședințele de lucru directorul să citeze din memorie pasaje întregi din rapoartele sale, bineînțeles fără să-și dea seama că îl plagiază.

Și totuși, acum inginerul Săniuță simțea că nu va reuși mai mult decît reușise. Și asta pentru că îl obseda ancheta. Îl obseda figura calmă, senină și totuși hotărîtă a inginerii șefe, care abia părăsise biroul lăsîndu-l singur. Plecase cu o scuză copilărească, naivă, în fața căreia el, anchetatorul, cedase, încuviințîndu-i să plece. „Mă duc să-ncui ușa acasă; am uitat-o descuiată“... „Vă rog, se poate“ — răspunsese el cu politețea firească a bărbatului în fața unei femei frumoase, uitînd că e anchetator. De fapt, nici n-ar fi avut ce s-o mai întrebe...

Îl obseda ancheta. Și dacă îl obseda, însemna că el trebuie să-i dea atenție în raport, că ea este problema cea mai de seamă a activității sale din ziua aceea și, prin urmare, trebuie să-i relateze directorului cît mai amănunțit desfășurarea ei. Continuă deci:

„Tovarășe director, mi-ați trasat, la plecarea, o sarcină specială. Să cercetez care este adevărul în legătură cu anonima pe care ați primit-o de la Dornișoara și pe care mi-ați citit-o. Am considerat învinuirea adusă inginerii șefe ca foarte gravă, ea agravîndu-se în împrejurările, în condi-

țiile speciale în care s-au petrecut și poate încă se mai petrec lucrurile.

Plecînd de la această premisă și urmînd sfatul dv. de a nu proceda greșit, în sensul de a difuza eu însumi conținutul scrisorii — cu atît mai mult cu cît s-ar putea ca la mijloc să nu fie decît o încercare de calomnie — am hotărît să stau de vorbă confidențial cu învinuita.

Am vizitat-o după-masă, în orele libere, la birou, și am deschis o discuție de cu totul altă natură. Inginera a luat hotărîrea — cu aprobarea directorului — să înființeze o brigadă complexă, gradul de mecanizare a muncii în acest sector pledînd chiar pentru așa ceva.

Mi-a vorbit cu multă pasiune despre această inițiativă a ei și vă mărturisesc sincer că, ascultînd-o, nu mi-am putut-o închipui nici o clipă în postura descrisă în scrisoare. Există, tovarășe director, la unii oameni o anumită forță de convingere care emană din ei, care n-are nevoie nici de gesturi, nici de cuvinte. Simți doar, în preajma lor, un lucru cert, imposibil de răsturnat cu orice fel de speculații mintale, că ei sînt așa și nu altfel, că nu pot fi altfel!... Lucrul acesta l-am simțit și eu. Dar eu aveam de efectuat o anchetă pe fapte, pe cercetări precise, exacte, nicidecum pe plan intuitiv, senzorial. De aceea, am procedat ca atare. I-am spus:

— ... Totuși nu știu dacă veți avea bucuria să vă vedeți proiectul concretizat...

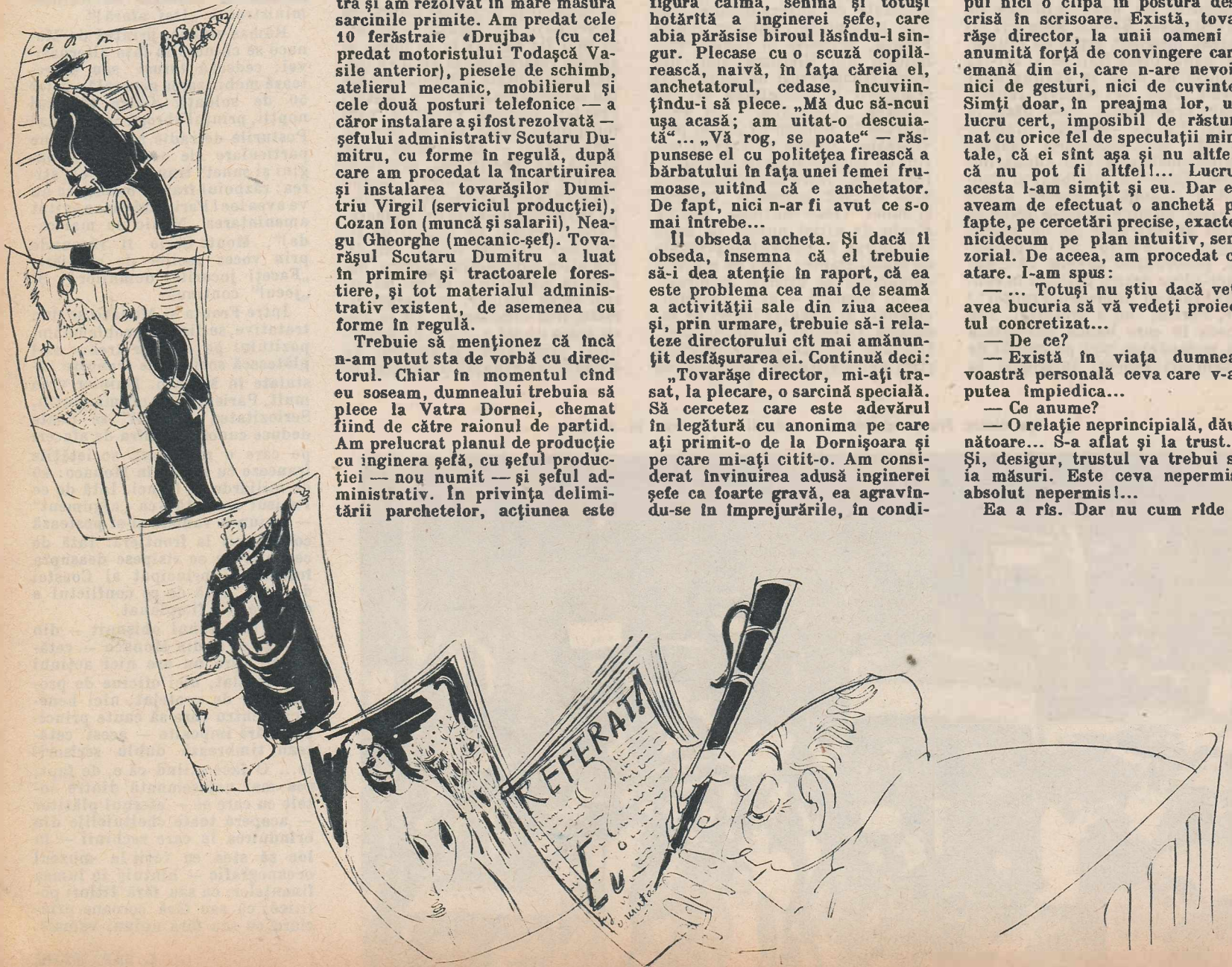
— De ce?

— Există în viața dumneavoastră personală ceva care v-ar putea împiedica...

— Ce anume?

— O relație neprincipială, dăunătoare... S-a aflat și la trust... Și, desigur, trustul va trebui să ia măsuri. Este ceva nepermis, absolut nepermis!...

Ea a rîs. Dar nu cum rîde o

emeie căreia puțin îi pasă de
predicii morale și de prestigiul
ei, ci ca un om dintr-o bucată,
care știe ce vrea și ce are de făcut.
Lucrul acesta m-a cam descum-
pănit. De ce? Fiindcă m-a făcut
să mă îndoiesc încă o dată de ade-
vărul celor cuprinse în scrisoare.

— De ce rîdeți? — am între-
bat-o.

— Cît de ciudați sînteți dum-
neavoastră cei ce stați jumătate
în viață cu picioarele nu pe
pămînt, ci pe hîrții!...

— Nu înțeleg — am replicat.
— O să mă străduiesc să vă fac
să înțelegeți. Dar mai întîi spu-
șteți-mi: ce vreți să știți?

— Ce relații există între dum-
neavoastră și tovarășul Hulubei...
— De serviciu și de dragoste...

Nu m-am putut stăpîni, tova-
rășe director! Am sărit ca ars:
— Cum îți permiți asemenea
ucururi? E șeful dumatăle, nu
înțelegeți?

În clipa aceea m-am și înjurat
în gînd. Uite, domnule, cît sînt
de nerod! Îmi mai și pierd vrea-
rea făcînd filozofie: «Există oame-
ni care emană o anumită forță
de convingere» etc., etc. Am
zburcînit din nou:

— Nu te-ai gîndit niciodată că
sînt șeful dumatăle...

— Eu nu-mi iubesc șeful, eu
iubesc un om, înțelegi, tovarășe
inginer? Ce ciudați sînteți! Din
lipsa cînd intrați în împărăția
frînturilor voastre, uitați tot...
Lăsați că ați fost tineri, că v-ați
espărit doar de un sfert de
secol de soție sau de iubită, vă
spădați hainele obișnuite și vă
rageți peste umeri o togă nepri-
ănită, indiferent dacă sînteți
sîntui sau infometăți de ceea ce
iața îți dă sau îi cucerești...

— Cășiți o hîrtie — din nou o hîr-
tie — în care niște oameni sînt
revinuiți că se iubesc — așa am
înțeles din ce m-ați întrebat pînă
acuma — și dintr-o dată vă ridi-
cați ochelarii pe frunte surprinși:
«Se iubesc? Cum își permit?»...

— Dar ce sîntem noi: arbori incre-
dibili sub cer, o lume care n-are
reptul la nimic? De ce ni se
înfuză bucuria dragostei? De ce?
— Răspunde-mi dumneata de ce?
«descoperiți hîrtia și ieșiți în
trogă, vă urcați în tren și ajungeți
la Dornîșoara, cu aerul unor sfinți
idecători: «Îl iubești?» «Da!»
«Cum îți permiți să-l iubești?»
«De ce îl iubești?» Întrebări inu-
tile... Vă dați prea bine seama
cît de inutile sînt și totuși le
uneți... Și eu vă răspund: «Îl
iubesc pentru că e om... Dacă ar
fi oiaie, nu l-aș iubi!» Poftim!
Dumneavoastră vă încruntați. «E
obraznică!» Ca și cînd aș fi înhă-
țat o pulpană a togăi în care v-ați
îfășurat și mi-aș fi șters nasul
cu ea... «E obraznică și imorală:
iubește un om»... Un om care
în întimplare îmi este șef. Omul
acesta are nevoie de dragostea
mea! Ca să poată realiza ceea ce
vrea de realizat! Ca să poată
munca cu inima senină!... Alt-
neva nu i-a putut înșenina ini-
țea. Și nici n-a vrut. Dar eu pot
vreau să i-o înșeninez. Și tre-
buie să i-o înșeninez. Orice s-ar
întimpla! Nu mi-e îngăduit să
înșeninez unui om inima?

...Știu prea bine ce-ți trece
prin minte. Știu și cum mă ju-
deci... E și firesc să mă judeci
stfel, cu toga asta neprihănită
pe umeri. Și măcar dacă ți-ar fi
us-o cineva pe umeri... Dar ți-ai
confectionat-o singur, din bucăți
de imprumut. De ici o bucată,
de colo o bucată... Arunc-o dra-
ului, și să stăm de vorbă de la

inimă la inimă, de la suflet la
suflet...

Tovarășe director, trebuie să vă
mărturisesc deschis că n-am știut
ce să fac... În fond, ce-i putem
noi face dacă-l iubește?

Am stat de vorbă cu ea de la
suflet la suflet. Adică am încercat
să arunc toga (aveam chiar
senzația că-mi apasă umerii) și
să devin ceea ce îi sînt de fapt:
un coleg. Am putut deduce din
această discuție mai puțin oficia-
lă că, în afara faptului că se
iubesc și se vor căsători, celelalte
elemente ale anonimei sînt pur și
simplu calomnii.

Tovarășe director, trebuie să
recunosc că raportul acesta e cu
totul altfel decît cele pe care
le-am scris pînă acum. E lipsit
de probleme concrete, date, cifre,
amănunte, de neajunsuri în care
și dumneavoastră și eu știm să
ne descurcăm numaidecît. Poate
că nici nu-l pot considera un
raport, din moment ce nu conține
probleme de muncă, de producție,
decît în măsură foarte mică. L-am
scris totuși pentru că trebuie să-l
scriu, fiindcă cele descrise în el
au totuși contingente foarte serioase
cu problemele de serviciu.
Faptul că acești doi tovarășii se
iubesc e foarte firesc din punct de
vedere strict uman. El e singur,
ea e singură, muncesc cu tragere
de inimă, au rezultate excelente.
Din punct de vedere al relațiilor
de serviciu, însă, faptul că se
iubesc este primejdios. Să facem
abstracție de togă, dar eu cred
că așa este. De ce? Fiindcă ea
l-ar putea influența pe dînsul și
invers! De aceea, avînd în vedere
relațiile de serviciu, trebuie luate
unele măsuri. Cea mai bună din
toate mi se pare mutarea ei în
altă parte, ca să se vadă mai rar.
Astfel vom putea salva princi-
pialitatea relațiilor de serviciu și,
bineînțeles, evita neprincipiali-
tatea relațiilor dintre ei. Nu va
mai fi vorba de dragostea dintre
directorul de la Dornîșoara și
ingineră șefă de la Dornîșoara.
Ci de dragostea dintre directorul
de la Dornîșoara și ingineră șefă
de la Teșna, să zicem. E cu totul
altceva. Dragostea lor n-ar sta
în ochii nimănui: cui i-ar trece
prin minte să se întrebe ce-or
mai fi făcînd cei doi oameni,
cel de la Dornîșoara și cel de la
Teșna? Chiar și noi: știindu-l pe
unul aici, și pe celălalt în altă
parte, am sta liniștiți, am scăpa
de anchete și de rapoarte.

I-am explicat tovarășei ingi-
ner Grigoriu Irina acest punct
de vedere al meu, dar dumneaei
mi-a răspuns că nici prin gînd
nu-i trece să se mute; că a venit
la Dornîșoara să muncească, nu
să se plimbe, că nu înțelege de
loc atitudinea noastră, de vreme
ce dînsii amîndoi sînt îndeajuns
de conștienți, îndeajuns de ma-
turi ca să nu se joace cu senti-
mentele lor. Și să-și rezolve sin-
guri tot ce este de rezolvat; și
că, chiar dacă ar fi mutată, tot
n-ar pleca pînă n-ar reuși să
pună pe picioare brigada com-
plexă. Fiindcă ea n-a semnat
nici un contract cu trustul prin
care să se obligă că nu se va îndră-
gosti de cine va voi și cînd va
voi.

Eu rămîn totuși la punctul
meu de vedere și aștept hotărîrea
dv., pe care o voi transpune neîntir-
ziat în viață.

Ing. N. Săniuță
din Trustul lemnului Vatra Dornei

P.S. Directorul a telefonat că
sosește mîine. Îl aștept'.

Fantazia

cu picup

originalitate

elegantă

excepționale per-
formanțe electrice
și acustice

un produs al
uzinelor
ELECTRONICA
înzestrat cu:

3 + 2 tuburi elec-
tronice

3 game de undă
indicator optic de
acord

reglaj de ton
2 difuzoare de 2,5
VA

Picup G E-56 cu
3 viteze și oprire
automată

După 38 de ani

Tradiționalul se îmbină cu modernul în arhitectura capitalei țării — Ulan Bator.

Minerii de la mina „Nalaiha” aduc o contribuție deosebit de importantă la îndeplinirea sarcinii cincinalului (1961-1965) de a se crește producția globală industrială a R. P. Mongole cu mai bine de două ori.

Veche inscripție de pe vremea lui Gingis Han, găsită în stepele asiatice, deplînge în cuvinte cutremurătoare drama poporului mongol, tîrît în campaniile cotoptoare ale faimoasei căpetenii. Durerea se împletește în această inscripție cu speranța că Mongolia va deveni cîndva „o țară în care se încurajează facerea de bine”.

Va fi fost scrisă de unul din oștenii purtați de-a lungul și de-a latul continentului, în războaiele nimicitoare ale hanului, va fi fost scrijelită în piatră de vreun păstor nomad care-l purta cîmpoarele departe de vîltoarea luptelor? Cine știe!...

Dar oricine ar fi scris-o, titlul ei este același. Asemenea tulburătorului cîntec liric mongol în care flăcăul luat la oaste își plînge durerea de a fi departe de turma sa, în zilele cînd soarele primăverii încălzește stepea și cînd pășunile îmbracă podoaba lor de smaragd, inscripția reflectă năzuința seculară a mongolilor de rînd spre o viață mai bună, spre binefacerile păcii și ale civilizației.

Veacuri la rînd, hanii hrăpăreți și-au purtat oștile în campanii sîngeroase, cotoptoare, care amenințau însăși ființa națională a mongolilor.

Au urmat apoi alte sute de ani în care Mongolia s-a aflat sub jugul străin al ocupanților manciurieni și sub împirarea asupritorilor din interior, biserica lamaistă și aristocrația locală.

Dar a venit neuitatul iulie al anului 1921 cînd, sub influența Marii Revoluții Socialiste din Octombrie, a început, pe întinderile stepelor dintre Baikal și deșer-

tul Gobi, era socialismului și a civilizației.

În patruzeci și doi de ani de la revoluție și treizeci și opt de ani de la proclamarea republicii (24 noiembrie 1924), Mongolia a străbătut o evoluție istorică pe care alte țări au parcurs-o în veacuri întregi: de la feudalism la socialism, trecînd peste orînduirea capitalistă. Astăzi Republica Populară Mongolă, membru al familiei frățestii a țărilor socialiste, este un stat agrar-industrial în plină dezvoltare.

Acest popor, modest și harnic, a ajuns din urmă și a depășit multe țări asiatice care se aflau în 1921 la un stadiu mai înalt de dezvoltare. Există astăzi o industrie națională viguroasă, acolo unde înainte nu flînțau decît cîteva ateliere meșteșugărești. Există astăzi o agricultură înfloritoare, acolo unde muncile agricole nu erau cunoscute și unde în urmă cu cîteva decenii poporul nu descoperise încă plînea. Există astăzi o intelectualitate vrednică, animată de patosul studiului și creației, acolo unde singurii „cărțurari” erau călugării budiști, crescuți la școala obscurantismului.

Pe întinderile acestei țări, greu încercate odinioară, înflorește astăzi munca nobilă și creatoare a muncitorilor din uzine și fabrici, a trînditorilor de pe ogoare și a crescătorilor de vite, a tinerei intelectualități, muncă în care, gîndindu-ne la înclinația spre poezie și metaforă a mongolilor, am putea recunoaște „facerea de bine” rîvnită de cronicarul pierdut în negura timpului...

Boris BUZILĂ

Caravanele de cămile (fotografia din dreapta) cedează tot mai mult locul mijloacelor moderne de transport (fotografia de sus).

Cititorii ne scriu, noi răspundem

Soarele devine calm

La stațiunea astronomică din apropierea vârfului Elbrus din Caucaz se fac pregătiri în vederea „Anului internațional al Soarelui calm”. Cu ajutorul acestei lunete duble (fotosferică și cromosferică) se pot fotografia petele solare.

„Am aflat că în viitorul apropiat oamenii de știință din mai multe țări ale lumii vor urmări din nou, ca și în cursul „Anului geofizic internațional”, Soarele. Aș vrea să aflu unele date în legătură cu cercetările care vor avea loc”.

Gabriela STOICA,
București

Răspundem la această întrebare publicând textul precurtat al declarației făcute nui corespondent al Agenției de presă „Novosti”, de către președintele comisiei pentru organizarea „Anului internațional al Soarelui calm” de pe lângă Președintele Academiei de Științe a U.R.S.S., N. PUȘKOV, doctor în științe fizico-matematice.

Studiul amănunțit al Soarelui — reactor nuclear cosmic imitor — ne va permite să înțelegem legătura dintre fenomenele solare și cele terestre, să prevedem furtunile magnetice, aurorile polare, întreruperile în lezăturile radio și multe altele asemenea.

Cu câțiva ani în urmă (1957-1959), oamenii de știință din 60 de țări de pe glob au efectuat cercetări coordonate, sub denumirea generală de „Anul geofizic internațional”. Cercetările au coincis cu intensificarea generală a activității Soarelui.

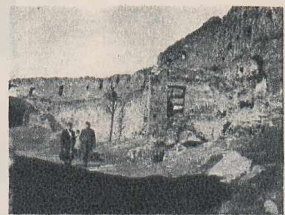
Cea mai vizibilă manifestare exterioară a proceselor magnetice care au loc în interiorul Soarelui o constituie petele solare. Dezvoltarea furtunoasă a unui grup de pete solare duce la un alt fenomen puternic — erupțiile cromosferice, explozii originale, la baza cărora stă procesul de transformare a energiei câmpului magnetic în energie termică. Una din cele mai mari explozii înregistrate în ultimii ani a avut loc la 23 februarie 1956 și a echivalat cu explozia a unui milion de bombe cu drogen. Ca urmare, intensitatea radiațiilor cosmice pe Pământ a crescut de 2,5 ori.

Activitatea generală a Soarelui se schimbă neînțeles. În secolul nostru s-a înregistrat cea mai intensă activitate solară în 1957-1958. În

momentul de față, activitatea solară scade și va fi minimă în anii 1964-1965, urmând să devină din nou maximă în 1968-1969. În prezent are loc pregătirea unui nou vast program de cercetări intitulat „Anul internațional al Soarelui calm”, care va începe la 1 ianuarie 1964. Până acum, peste 20 de țări și-au anunțat participarea la acest program.

Sus, în vechea cetate a Devei

În timpul unei plimbări pe dealul ce domină întregul oraș Deva, am fotografiat ruinele vechii cetăți. Construită pe la mijlocul veacului al XIII-lea ca punct de apărare împotriva tătarilor, marea cetate a Devei, una

din cele mai vestite din Ardeal, a fost distrusă în 1849 în urma unei explozii produse în depozitul de muniții. De atunci nimeni n-a mai locuit în ea, nimeni n-a mai adăugat sau schimbat ceva. Doar timpul își înscrie încet și sigur urmele pe ruinele faimicului monument istoric ce străjuiește valea Mureșului.

Ion HENȚ,
muncitor, Deva

Cînd s-a născut voleiul?

„Aș vrea să cunosc originea jocului de volei”.

Damian SOCIANU,
Roșiori, raion Făurei,
reg. Galați

Răspunde **MIRCEA TUDORAN,** redactor la „Sportul popular”.

În anul 1895, profesorul de educație fizică W.G. Morgan de la colegiul Holyoks (S.U.A.), pornind de la necesitatea inventării unui sport care să poată fi practicat în sală, cînd activitatea sportivă studențească scadea, a creat un joc nou, pe care l-a numit „minonette”. El a împărțit sala de gimnastică în două cu ajutorul unei plase de tenis de câmp, a cărei parte superioară a ridicat-o la 183 cm de la pămînt, i-a împărțit pe elevii clasei sale în două grupuri egale și le-a cerut ca, prin lovirea mingii cu minile, s-o trimită în jumătatea de teren a adversarului. Primele reguli ale jocului de „minonette” se deosebeau mult de cele ale actualului sport.

Cu prilejul unei demonstrații făcute cîțiva ani mai tîrziu la colegiul din Springfield, s-a propus ca jocul să se numească „volley-ball”, după ideea lui principală, aceea de respingere a mingii — „to volley the ball”, în englezeste.

Prima țară care a preluat voleiul a fost Canada. În același an (1900), voleiul ajunge și în India, care devine astfel una din țările cu cele mai vechi tradiții în acest sport. În anul 1917, o dată cu intrarea S.U.A. în primul război mondial, armatele americane aduc acest sport pe pămîntul Franței, de unde se răspîndește apoi pe întregul continent. În U.R.S.S., țara în care voleiul avea să cunoască o dezvoltare nemăsurată și care va revoluționa principiile de pregătire fizică, tehnică și tactică ale acestui sport, primele meciuri se semnalează prin 1922.

În România voleiul pătrunde după 1925 și în 1930 ia ființă Federația de volei și baschet. Abia după 23 August 1944 crește însă clasa voleiului românesc, sportivii noștri ouerind numeroase competiții internaționale.

Ne răspunde „Electronica”...

La articolul „Frumosul și formele industriale” apărut în Flacăra nr.39/1962, uzinele „Electronica” ne-au răspuns printr-o scrisoare din care redăm cele de mai jos:

„Vom ține cont de observațiile făcute și la aparatele în stadiu de proiect se va încerca, în limita posibilităților, mărirea cotelor de gabarit.”

...În privința pinzelor care acoperă placa de susținere a difuzoarelor, pînă în prezent, cu toate insistențele noastre, nu am putut obține modele noi datorită lipsei de înțelegere a întreprinderii „Măteasa populară”, care motivează că modelele ce se pretează pentru aparatele de radio sînt prea greu de executat. Mulțumim pentru critica adusă — care, prin conținutul ei, contribuie ca atenția noastră să fie îndreptată și mai mult către partea estetică a produselor noastre”.

Ing. D. LĂZĂROIU,
directorul uzinelor
„Electronica”

Mamutul gigantic descoperit în Bărăgan

„Am auzit că în Bărăgan s-a descoperit un animal preistoric de mari proporții. Aș dori amănunțit”.

Ionel CHIȚULESCU,
mecanic, mina carboniferă
Urleani

Răspunde **LEONID APOSTOL,** șeful secției de paleontologie a muzeului „Gr. Antipa”.

În cursul acestui an secția de paleontologie a Muzeului de Istorie naturală „Gr. Antipa” din București și-a îmbogățit colecția cu numeroase piese fosile, provenite de la o specie de elefant cuaternar, cunoscut în știință sub numele de *Mammuthus irgontherii Pohlig*. Locul unde s-a găsit este situat pe terasa rîului Mostiștea, în dreptul satului Codreni, comuna Gurbănești, raionul Lehliu, în vecinătatea unui dig recent construit. Primele indicații privind fosilele acestui elefant au fost date de inginerul Lupu Ioan, care făcea ridicări topometrice în regiune. În urma săpăturilor efectuate de noi, s-au scos la iveală un mare număr de oase de mamut — un camion plin — care au fost ambalate cu mare grijă de restauratorii noștri. Printre piesele descoperite se află frînturi de fildes, o jumătate de mandibulă cu un molar împilnat, un omoplat, un anumit număr de coaste, bazinul aproape complet, două femure întregi, un humerus întreg, cubitus și radius de asemenea întregi, precum și oțvea vertebre — toate de mărimi uriașe.

Mammuthus a trăit la noi acum circa 40.000 de ani și este o specie intermediară între elefantul sudic și mamutul propriu-zis. El se caracterizează prin molari înalți cu lamele groase de 3-4 mm și nu prea dese.

La fel cu elefanții de azi, acest animal se hrănea cu rădăcini, frunze și ramuri tinere.

Avînd în vedere că la locul fosilifer de mai sus sînt semne evidente că ar mai putea exista și alte oase nedescoperite încă, săpăturile și cercetările științifice începute de secția de paleontologie a muzeului „Antipa” vor continua și în anul viitor.

Despre „Flacăra”...

...Îmi place foarte mult cum sînt ogîndite în reportajele „Flăcării” problemele de producție. Aș vrea să continuăm, în fiecare număr, publicarea paginilor „E bine să știm” și „Cititorii ne scriu, noi răspundem”, pe care le găseesc interesante prin diversitatea problemelor tratate.

Ce aș mai dori să nu lipsească din nici un număr al „Flăcării”? Recenzii mai ample ale cărților noi apărute, o rubrică permanentă a actualităților teatrale și cinematografice, note de drum...

G. CRISTAN,
Focșani

...Păstrez întreaga colecție a revistei „Flacăra”, ale cărei reportaje le citesc cu viu interes. Ele mă ajută să cunosc mai bine actualitatea de la noi și de peste hotare.

Vasile BOTA,
strungar, Reșița

...Este o plăcere pentru mine să parcurg „Flacăra”, de la prima la ultima pagină. În acest fel, aflu mereu lucruri noi și interesante din toate domeniile.

Mircea POPESCU,
elev, Briaed,
str. Ștefan Gheorghiu 1

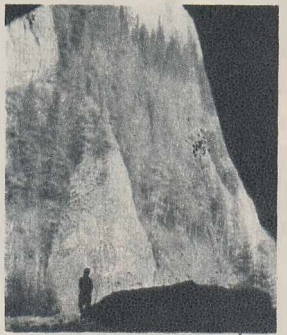
...Citesc revista „Flacăra” încă de pe băncile școlii și aflu din ea multe noutăți din viața și cultura poporului român. Ce-mi place deosebit de mult? Reportajele despre marile fluviile ale lumii. Continuăm-le.

V. A. MEDVEDEV,
învățător la școala medie
din Nevelsk,
regiunea Odessa — U.R.S.S.

...„Sus, pe acoperișul lumii”, descrierea ascensiunii soților Ciulli pe vîrfurile „Lenin” din Pamir, apărută în „Flacăra” nr. 40, am citit-o cu un deosebit interes. Aș vrea să găseesc în paginile revistei cît mai des asemenea reportaje.

prof. Panait MANTA,
Sibiu, str. Magheru 24

De la fotocorespondenți

Intrarea peșterii Ialomieșoara. (Virgil Onotu)

Recent corul cîmîlnului cultural din comuna Dobru, raionul Iliș, regiunea Hunedoara, și-a sărbătorit a 75-a aniversare. (Illeana Tereș)

Cititori din Buzdub

REDACTIA „FLĂCĂRII”
DOREȘTE SĂ ȘTIE:

- Ce vă place și ce nu în „Flacăra”?
- Cum ați vrea să arate revista?
- Ce ați dori să găsiți în paginile ei?

Pentru a vă cunoaște nemijlocit părerile, „FLĂCĂRA” organizează

O CONSĂTUIRE CU CITITORII DIN BUZĂU.

Consătuirea va avea loc duminică 2 decembrie, ora 10,30, în sala „Nicolae Bălcescu”.

După consătuire va urma un program artistic organizat cu sprijinul Casei raionale de cultură.

FLĂCĂRA

Revistă social-politică și literar-artistică

Anul XI—Nr. 47 (391)
24 noiembrie 1962

REDACTIA:
BUCUREȘTI
PIAȚA ȘCINTEII

Căsuța poștală: 3507
of. 33, Tel. 17.60.10.
int. 1744

ABONAMENTE:

la toate oficiile poștale din țară și la factorii poștali și difuzorii voluntari din întreprinderi și instituții.

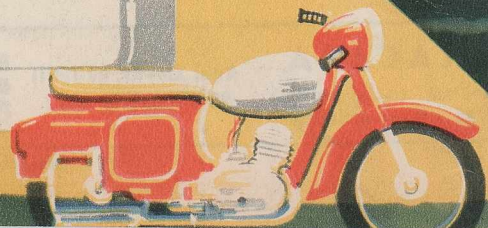
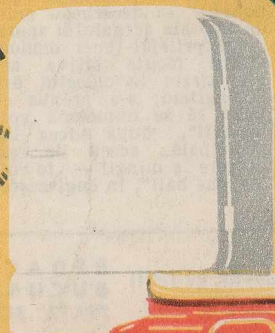
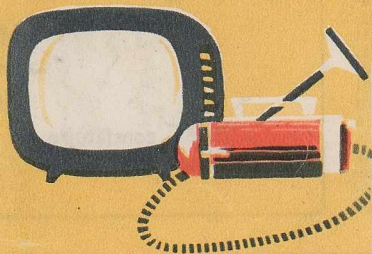
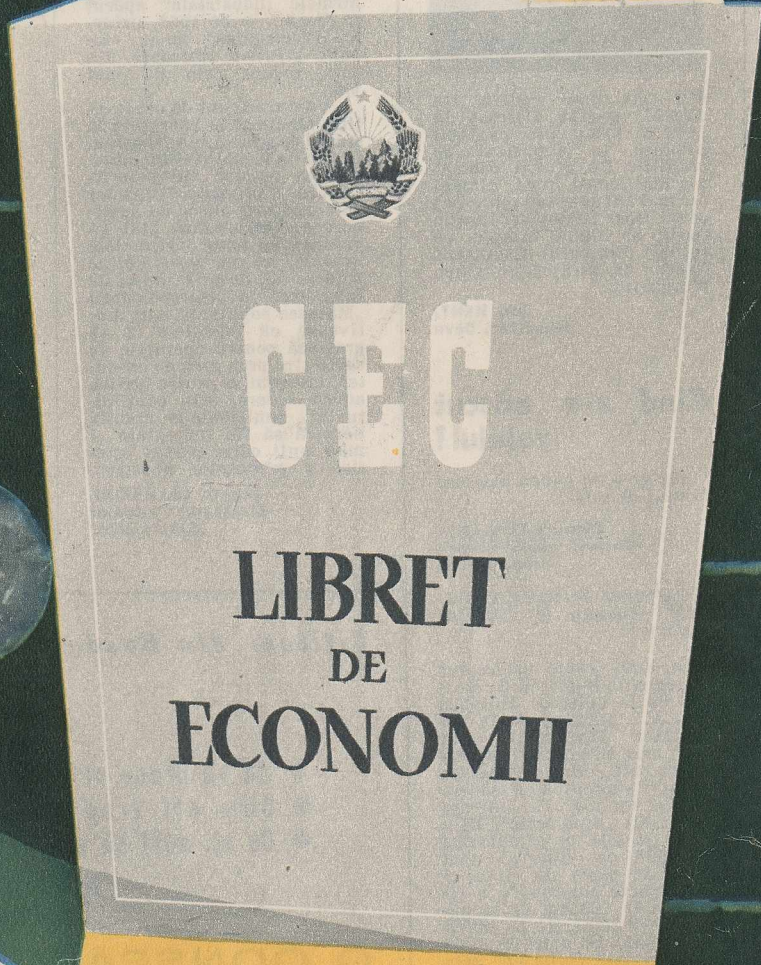
PREȚUL
ABONAMENTELOR:

3 luni: 26 lei
6 luni: 52 lei
un an: 104 lei

BANUL BINE CHIBZUIT

VĂ AJUTĂ ÎNSUTIT

Handwritten numbers on a torn paper strip:
174
42
134
16,50
71,50
5
17,50
150,50
50
218,50
140
35
618
33,50
583
14
206
80
149

STEA